

MEGIN STOÐ

BLAÐ MS-FÉLAGS ÍSLANDS

2. tbl. 2013 30. árg.

MS-FÉLAG ÍSLANDS
45
ÁRA

Efnisyfirlit

Þjónusta MS-félagsins	2
Frá formanni	3
Styrkir til félagsins og þakkir.	4
MSFF: MS Fræðslu- og félagsmiðstöð	5
Námskeið og félagsstarf á haustönn:	6
Jóla kortið 2013	6
Námskeið á vegum MS-félags Íslands	7
Alþjóðlegi MS-dagurinn 2013.	8
Ég get þetta! Þetta verður allt í lagi!	10
Með allt á hreinu.	12
Björt framtíð MS-sjúklinga	16
Árangur næst með samvinnu	18
Meðferðir MS-fólks á Norðurlöndum	22
Af landsbyggðinni.	26
MS Setrið í 27 ár	28

MeginStoð

2. tbl. 2013, 30. árg.

ISSN 1670-2700

Útgefandi:

MS-félag Íslands,
Sléttuvegi 5,
sími 568 8620, fax: 568 8621
netfang: msfelag@msfelag.is,
heimasíða: msfelag.is

Ábyrgðarmaður:

Berglind Guðmundsdóttir

Ritstjóri:

Páll Kristinn Pálsson

Auglýsingar:

Óflun ehf.

Umbrot og prentun:

Prentmet ehf.

Forsíðumyndina tók Páll Kjartansson við Hraunfossa.

Frá skrifstofu:

Þjónusta MS-félagsins

Skrifstofa félagsins að Sléttuvegi 5 í Reykjavík er opin virka daga kl. 10-15. Sími 568 8620, netfang msfelag@msfelag.is. Skrifstofustjóri er Ingdís Líndal.

Á skrifstofu starfa einnig í sjálfboðavinnu Berglind Guðmundsdóttir, Bergþóra Bergsdóttir og Sigurbjörg Ármannsdóttir. Þær hafa allar reynslu af MS-sjúkdómnum og þekkja vel til starfsemi félagsins.

Á skrifstofu má nálgast upplýsingar um starfsemi félagsins og fá bæklinga, blöð og fræðsluefni tengt sjúkdómnum.

Starfsmaður á skrifstofu sér um skráningu á námskeið, bókar íbúðina og viðtalstíma hjá félagsráðgjafa og formanni.

Félagsráðgjafi. Margrét Sigurðardóttir, félagsráðgjafi, er með viðtalstíma á föstudögum. Hægt er að panta viðtalstíma eða símaviðtal. Margrét hefur starfað lengi hjá félaginu og hefur góða þekkingu á MS-sjúkdómnum. Hún er einnig vel að sér um ýmis réttindamál. Hún sér um að skipuleggja námskeið fyrir nýgreinda, makanámskeið og foreldranámskeið.

Fomaður er með viðtalstíma á þriðjudögum kl. 13-15 eða eftir samkomu-lagi. Gott er að hringja á undan sér og athuga með tíma.

Svæðanuddari er með viðveru á mánudögum. Nánari upplýsingar og tímapantanir í síma 898 2970 (Ingdís).

Íbúð MS-félagsins að Sléttuvegi 9 í Reykjavík stendur félagsmönnum og aðstandendum til boða. Íbúðin er í lyftuhúsi og sérútbúin fyrir fatlaða.

Minningarkort, gjafakort og tækifæriskort eru til sölu á skrifstofu. Hægt er að styrkja félagið með því að senda minningarkort í nafni félagsins. Kortin má panta í síma 568 8620 eða á msfelag@msfelag.is. Hægt er að greiða með greiðslukortum, millifærslu eða giróseðli.

Á vefsíðu félagsins, www.msfelag.is, eru reglulega birtar fréttir sem tengjast félaginu og félagsmönnum og upplýsingar um viðburði og hvernig hægt er að styrkja félagið. Einnig er þar að finna fræðslu um sjúkdóminn, myndir frá félagsstarfi, greinasafn og annan fróðleik auk upplýsinga um MS Setrið.

Á heimasíðu er að finna upplýsingar um spjallhópa og tengiliði félagsins víða um land. Veturinn 2013/2014 er hægt er að sækja um styrk til félagsins til að koma á fót og/eða efla spjallhópa utan höfuðborgarsvæðisins.

Sjáum um viðhald, breytingar og nýlagnir. Gerum tilboð og tímavinnu í stór og smá verk.
Stjani: 6592961- Ingvar: 8474980
fraendur@gmail.com

Frá formanni

Kæru félagar.

Í þetta sinn beinum við athyglinni að ungu fólki og MS. Bæði er rætt við ungt fólk með MS. MS er taugasjúkdómur unga fólksins og flestir greinast fyrir 35 ára aldur. MS er líka kallaður sjúkdómurinn með 1000 andlitin því einkennin eru margvísleg og upplifun einstaklinga mismunandi.

Áður fyrr greindust einstaklingar seinna á ævinni og voru þá oft búnir að vera með einkenni sjúkdómsins í mörg ár án þess að fá MS-greiningu. Ég hugsa til þess þegar ég fann fyrir fyrstu einkennum mínum árið 1981, fyrir rúmum 30 árum. Þá var segulómun (MRI) ekki til og greiningin fólst í klínískri skoðun, sögu einkenna og skoðun mænuvökva. Þá voru bremsulyfin ekki komin og eina meðferðin var sterameðferð í köstum.

Lítill fræðsla var um sjúkdóminn og þeir sem greindust sáu fyrir sér erfitt líf með tilheyrandi fötlun. Umræðan var á þeim nótum að almenningur sá alltaf fyrir sér hjólastól þegar minnst var á MS. Betri rannsóknartæki, aukin fræðsla og þekking um sjúkdóminn verður síðan til þess að einstaklingar greinast fyrr.

Það er mjög mikilvægt að greina sjúkdóminn snemma, þannig að lyfjameðferð getur þá hafist fljótlega eftir greiningu. Það minnkar líkur á fötlun og öðrum fylgikvillum sjúkdómsins.

MS-félagið hefur í 14 ár boðið upp á fræðslunámsskeið fyrir nýgreinda. Að baki hverjum einstaklingi sem greinist með MS stendur fjölskylda, maki og vinir sem upplifa að einhverju marki áhrif veikindanna, óvissuna og afleiðingarnar.

Það er ljóst að stuðningur fjölskyldu getur skipt sköpum og stuðlað að betri heilsu og árangursríkari

Berglind Guðmundsdóttir.

meðferð. Með tilliti til ungs aldurs þeirra sem greinast, var ákveðið að bregðast við því og bjóða upp á námskeið fyrir foreldra þeirra sem haldnir eru MS-sjúkdómnum. Tvö slík námskeið hafa nú verið haldin, aðsókn góð og ánægja meðal þátttakenda með fræðsluna. Það er aldrei auðvelt að greinast með ólæknandi sjúkdóm og það er alltaf erfitt sem foreldri að fá fréttir um veikindi barna sinna. Það er því mikilvægt að fræða aðstandendendur. MS-félagið hefur einnig undanfarin 15 ár boðið upp á makanámskeið.

MS er alltaf alvarlegur sjúkdómur en sem betur fer er mikil áhersla lögð á að þróa lyf og meðferðir. Lyf sem nú þegar eru í notkun hafa sannað gildi sitt og ný og öflug lyf eru í þróun. Ábyrgðin er samt alltaf hjá einstaklingnum sjálfum. Mikilvægt er að huga vel að eigin heilsu. Vera vakandi fyrir sýkingum og fá meðhöndlun við hæfi. Huga þarf að andlega þættinum og leita sér aðstoðar við andlegri vanlíðan sem og líkamlegri. Spjallhópar og jafningjafræðsla er góður stuðningur, við getum stutt hvert annað með því að miðla af eigin reynslu. Internetið kemur þar sterkt inn og Facebook-síður koma að góðum notum.

Félagið á 45 ára afmæli 20. september. Í tilefni afmælisins hefur félagið staðið að gerð fræðslumyndar um sjúkdóminn. Þetta er þriðja fræðslumyndin, þær fyrri voru gerðar árið 1994 og árið 2003. Þó okkur sem glímum við sjúkdóminn finnst oft að hægt miði í meðferð þá hefur mikil framþróun orðið á síðustu 20 árum.

Að lokum vil ég þakka öllum þeim sem styrkt hafa félagið og gert okkur kleift að halda úti öflugum starfi.

Berglind Guðmundsdóttir

Trésmíði • Pípulagnir • Raflagnir • Múrverk • Málning
Nýbyggingar • Viðhald fasteigna

Styrkir til félagsins og þakkir

Verkefnið Stoðvinir fór vel af stað í byrjun árs en með því styrkja einstaklingar félagið mánaðarlega um 1.000 kr. eða meira. Enn er að bætast í hópinn en með þessum framlögum er rennt styrkari stoðum undir starfsemi félagsins.

Anna Sigríður Sigurjónsdóttir, myndhöggvari, og félagar hennar hlupu norður Kjöl og suður Sprengisand sl. sumar til styrktar MS-Setrinu.

Alls skráðu 86 sig til hlaups eða sem styrkaraðila MS-félagsins í Reykjavíkumaraþoninu undir lok ágúst. Aldrei hefur safnast jafn mikið til MS-félagsins í maraþoninu.

Í tilefni 45 ára afmælisárs félagsins var efnt til símasöfnunar meðal almennings sl. vor og stóð sú söfnun fram til júní. Aftur var farið í símasöfnun nú í september og mun söfnunin standa út mánuðinn. Allir sem styrkja félagið með þessum hætti um

3.000 kr. eða meira fá bókamerki að gjöf, sem skartar mynd eftir Eddu Heiðrúnu Backman á framhlið og hefur að geyma upplýsingar um MS-sjúkdóminn á bakhlið.

Snyrtivöruyrirtækið Aveda afhenti MS-félaginu andvirði söfnunarátaks sl. vor, tölvufyrirtækið Advania styrkti gerð fræðslumyndar og Atlantsólía afhenti félaginu andvirði afsláttar AO-dælulykla sem tengdir eru við félagið. Á Alþjóðadeginum buðu Atlantsólía og Kjörís upp á veitingar. Ýmsir aðrir hafa einnig styrkt félagið á árinu.

MS-félagið kann öllum þeim sem styrkt hafa félagið með einum eða öðrum hætti, með beinum fjárfrahlögum eða með vinnuframlagi eða stuðningi, bestu þakkir fyrir. Án ykkar gæti blómleg starfsemi félagsins ekki orðið að veruleika. ■

Edda Heiðrún Backman
vatnslitir á pappír
málað með pensil í munn

Christine Buchholtz, Anna Sigríður Sigurjónsdóttir og María Jóhannesdóttir.

MS-fólk í Reykjavíkumaraþoninu.

MSFF: MS Fræðslu- og félagsmiðstöð

Hluti hópsins sem stofnaði MSFF: fv: Steinunn Gunnarsdóttir, Guðrún Arnarsdóttir, Hulda Hlín Sigurðardóttir, Valdimar Andersen Arnþórsson, Edda Stefánsdóttir, Fanney Viktoría Kristjánsdóttir, Una, María Pétursdóttir, Svavar Guðfinnsson, Emilía B. Harðardóttir.

Hópur MS-fólks hefur tekið sig saman og stofnað MS fræðslu- og félagsmiðstöð (MSFF). Tilgangurinn er að höfða til fólks sem er virkt eða með væga útgáfu af sjúkdómnum og þarf kannski ekki á dagvist í MS Setrinu að halda en hefur þörf fyrir að brjótast út úr einangrun, sýna sig og sjá aðra MS-félaga af og til.

Hópurinn hefur komið saman reglulega síðan í byrjun júní og hefur nú fengið inni í félags- og þjónustumiðstöðinni að Árskógum 4 í Mjódd en þar hittist hann milli 14:00 og 17:00 á þriðjudögum og fimmtudögum. Barnafólki er velkomið að taka börnin sín með en kaffispjallið er frjálst og afslappað.

Félagsmenn skipta með sér viðveruvöktum svo það sé alltaf einhver til staðar til að taka á móti fólki í kaffi og spjall. Nýgreindir eru sérstaklega velkomnir en þarna geta þeir sótt upplýsingar og leiðbeiningar frá öðru MS

fólki um hvernig best sé að snúa sér og leita sér aðstoðar í kasti eða bara rabba aðeins við einhvern annan sem deilir sama sjúkdómi. Þá er markmiðið einnig að bjóða fólki upp á jafningjaviðtöl sem væru einkaviðtöl maður á mann.

Í framtíðinni vonast hópurinn til að hægt sé að koma þarna upp litlu bókasafni (með lesefni tengdu MS), bæklingum og fleiru sem félagar gætu fengið gefins eða lánað en einnig er uppi hugmynd um sameiginlegar göngu- og vettvangsferðir.

Hópurinn vonast einnig til þess að hægt sé að nýta aðstöðuna fyrir stuðningshópa svo sem þá sem ætla að halda hópinn eftir nýgreindu námskeiðin en vantar stað til að spjalla í næði. Þá er einnig stefnt að því að halda lítil námskeið eða fræðslukvöld og jafnvel bara hittast í kaffispjalli að kvöldi til annað veifið. MSFF vill starfa í jákvæðum anda svo þeir sem hafa styrk og getu til virkni geti gefið af sér til annarra.

Miðstöðin hefur fram að þessu unnið í góðri samvinnu við MS-félagið og mun gera það áfram, enda getur MS-félagið vísað fólki á MSFF og miðstöðin vísað á félagið og dagvistina svo eitthvað sé nefnt. Þetta framtak gæti auk þess gagnast sem lóð á vogarskálarnar í allri réttindabaráttu MS-fólks. Allar hugmyndir eru vel þegar og þeir sem vilja fylgjast með og fá kaffiboð í gegnum Facebook geta skráð sig inná lokaða grúppu á vefnum. MSFF heldur úti Facebook síðu undir MSFF-MS Fræðslu og félagsmiðstöð <https://www.facebook.com/groups/180651165435048/> ■

Árskógur 4.

Námskeið og félagsstarf á haustönn:

NÁMSKEIÐ FYRIR NÝGREINDA

Tími: Námskeið hefst mánudaginn 16. september kl. 17:30-19:30. Fullbókað er á þetta námskeið en ný námskeið verða haldin eftir þörfum.

Staður: Sléttuvegur 5, 103 Reykjavík. Verð: 3.500,- Þeir sem eru búsettir utan höfuðborgarsvæðisins geta sótt um ferðastyrk.

Lýsing: Námskeiðið er fyrir MS-fólk með tiltölulega nýja greiningu (6 mán. til 3 ár) og byggist á fræðslu og umræðum. Markmiðið með námskeiðinu er að fólk fræðist um MS, kynnist öðrum með sjúkdóminn og fái stuðning. Á dagskrá verða umræður um tilfinningaleg viðbrögð við sjúkdómsgreiningunni og áhrif MS á daglegt líf. Kynntar eru leiðir til að aðlagast betur og efla styrk þátttakenda. Þátttakendur eru 6-8 og námskeiðið er í 6-7 skipti, 2 klst. vikulega. Hægt er að stofna sjálfshjálparhóp í lok námskeiða. Sigríður Anna Einarsdóttir,

félagsráðgjafi og fjölskylduráðgjafi, sér um námskeiðið. Fleira fagfólk kemur einnig að námskeiðinu.

Skráning og allar nánari upplýsingar á skrifstofu í síma 568 8620 eða á msfelag@msfelag.is

LJÓSMYNDANÁMSKEIÐ

Tími: Þriðjudaga, 1., 8. og 15. október kl. 16:30-18:30.

Staður: Sléttuvegur 5, 103 Reykjavík. Verð: 4.500.

MS-félagið býður nú félagsmönnum sínum ljósmynda námskeið. Farið er í helstu stillingar á myndavélum. Einnig er farið í myndatökur og uppbyggingu mynda. Námskeiðið er 3 skipti í 2 tíma í senn. Kennari er Kristján Einar Einarsson ljósmyndari. Fjöldi á námskeiði 8-10. Upplýsingar og skráning á skrifstofu í síma 568 8620.

Jóla kortið 2013

Jóla kortið okkar í ár prýðir verkið *Hvert örstutt spor* eftir Eddu Heiðrúnu Backman.

Kort síðustu tveggja ára, sem skörtuðu mynd eftir Eddu Heiðrúnu Backman, voru einnig prentuð án hefðbundinna jóla- og nýárskveðja og eru þannig til sölu sem gjafakort. Félagið hefur einnig látið prenta bæði þessi kort í minni útgáfu (10cmx7cm) sem er hentug stærð sem tækifæriskort.

Þessi fallega mynd Eddu Heiðrúnar prýðir jóla kort MS-félagsins í ár.

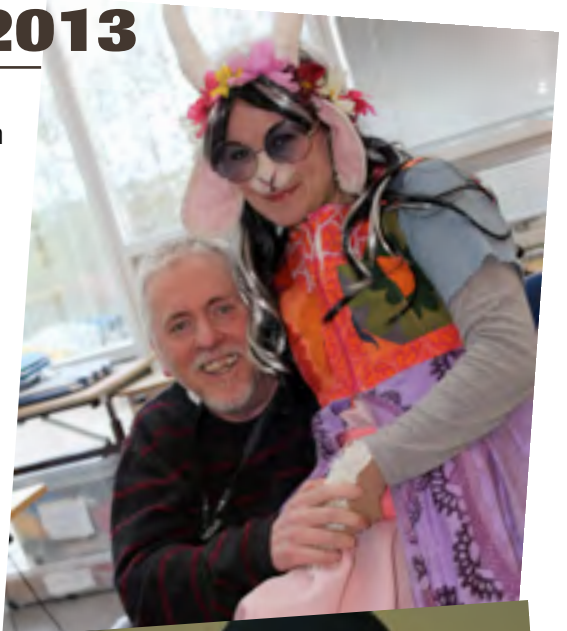
Námskeið á vegum MS-félags Íslands

Námskeið í boði á haustönn 2013, með fyrirvara um að lágmarksþátttaka náist. Ítarlegar lýsingar má finna á heimasíðunni www.msfelag.is. Skráning og upplýsingar á skrifstofu félagsins í síma 568 8620 eða með tölvupósti á msfelag@msfelag.is

Námskeið	Fyrir hverja?	Markmið	Stutt lýsing	Umsjón
Ljósmyndanámskeið	MS-fólk með áhuga á myndavélum og myndatöku.	Þátttakandi öðlist öryggi í umgengni um stafrænar myndavélar og verði betri ljósmyndari.	Námskeiðið er 3 skipti 2 klst í senn. Þátttakendur eru 8-10.	Kristján Einarsson ljósmyndari.
Jafnvægisnámskeið	MS-fólk sem er fært um að ganga með eða án göngu-hjálpartækja.	Þjálfun á jafnvægi, stöðu og hreyfisjóm, krafti og úthaldi.	Tveir námskeiðshópar, fimmtudagar kl. 16-17 eða kl. 17-18. Tímar á þriðjudögum kl. 16-17.	Sjúkrþjálfarar frá tauga- og endurhæfingarsviði Reykjalundar.
Yoga	Félagsmenn.	Iðka og fá fræðslu um yoga, heimspeki, mataræði, siðfræði, trú, meðvirkni, orkusöðvar ofl. Yoga er heildræn vísindi.	Námskeiðið er þrisvar í viku, mánudaga og miðvikudaga kl. 16:15-17:30 og laugardaga kl. 9-10:15 eða kl. 10:30-11:45.	Birgir Jónsson, Ananda Yoga.
Námskeið fyrir nýgreinda	MS-fólk með tiltölulega nýja greiningu (6 mán til 3 ár).	Fræðast um sjúkdóminn, kynnast öðrum með sjúkdóminn og fá stuðning.	Námskeiðið byggist upp á fræðslu og umræðum og er í 6 skipti í 2 klst. í senn. Fjöldi þátttakenda er 6 til 8.	Margrét Sigurðardóttir félags- og fjölskylduráðgjafi.
Makanámskeið	Maka MS-fólks.	Fá fræðslu, deila reynslu og hitta fólk í svipaðri stöðu.	Námskeiðið byggist upp á fræðslu og umræðum og er í 5 skipti í 2 klst. í senn. Fjöldi þátttakenda er 6 til 8.	Sigríður Anna Einarsdóttir félags-, fjölskyldu- og hjónaráðgjafi.
Virknir og vellíðan	MS-fólk með eldri greiningu (+5 ár).	Fá fræðslu, taka þátt í umræðum, stuttum verkefnum og setja sér markmið til að öðlast meiri lífsgæði og vellíðan.	Námskeiðið byggist upp á fræðslu og umræðum og er í 6 skipti í 2 klst. í senn. Þátttakendur eru 6 til 8.	Margrét Sigurðardóttir, félags- og fjölskylduráðgjafi.
HAM - hugræn atferlismeðferð	MS-fólk.	Tilfinka sér hugsun og hegðun sem bætur aðstæður og líðan.	Námskeiðið er vikulega í 12 í vikur, með 2 mánaðarlegum upprifjunartímum.	Pétur Hauksson, geðlæknir.
Foreldranámskeið	Foreldri/a sem eiga upp-komin eða yngri börn með MS-sjúkdóminn.	Fá fræðslu, ræða og miðla reynslu sinni og kynnast öðrum foreldrum í svipuðum aðstæðum.	Námskeiðið byggist á fræðslu og umræðum og stendur yfir einn laugardag kl. 10-15.	Margrét Sigurðardóttir og Sigríður Anna Einarsdóttir, félags- og fjölskylduráðgjafar
Námskeið fyrir börn MS-fólks	Börn MS-fólks á aldrinum 8-14 ára.	Veita börnum MS-fólks tækifæri til að hitta börn í sömu stöðu í skipulögðu og skemmtilegu umhverfi. Ræða við jafnaldra sína um og fá innsýn í hvernig hægt er að takast á við margbreytilegar aðstæður og fá fræðslu.	Námskeiðið er haldið um helgi, kl. 11-15 báða dagana, með eftirfylgni einn eftirmiðdag. Námskeiðið er byggt upp á afslappandi hátt með ákveðnu skemmtigildi og byggist á fjölbreyttum umræðum og verkefnavinnu.	Vilborg Oddsdóttir félagsráðgjafi og Hanna Björnsdóttir félagsráðgjafi og IMA í fötlun-arfræðum.
MS, konur og kynlíf MS, karlar og kynlíf	Konur með greiningu um MS-sjúkdóm Karla með greiningu um MS-sjúkdóm.	Fá fræðslu um MS og nán samskipti, bein og óbein áhrif MS á kynlíf og kynsvörun og núverandi þekkingu á því sviði. Fræðast um leiðir til úrbóta og hugtakið „gott kynlíf“.	Námskeiðin byggjast á fyrirlestrum, stuttum verkefnum og umræðum. Í upphafi námskeiðs verður farið í námskeiðsreglur sem auðvelda þátttöku.	Jóna Ingibjörg Jónsdóttir, hjúkrunar- og kynfræðingur.
Minnisnámskeið	MS-fólk.	Takast á við minniserfiðleika með því að deila reynslu og vinna saman að því að finna lausnir.	Námskeiðið er í 6 skipti ásamt einum tíma í eftirfylgni nokkrum vikum síðar.	Claudia Ósk H. Georgsdóttir taugasálfræðingur.

Alþjóðlegi MS-dagurinn 2013

Alþjóðlegi MS-dagurinn var haldinn hátíðlegur á Sléttuveginum 29. maí síðastliðinn. Yfirskrift dagsins var Ungt fólk og MS. Fjöldi gesta mætti og naut dagsins. Formaður flutti ávarp. Leikhópurinn Lotta sýndi brot úr leikritinu Gilitrutt. Leikendur náðu vel til allra, þeir sem eldri voru brostu og hlógu en þeim yngstu stóð ógn af Gilitrutt og dásámlega útfærðum furðuverum. Unnur Eggertsdóttir söng fyrir okkur við góðar undirtektir en hún er svo sannarlega söngkona sem á framtíðina fyrir sér. Veitingar voru í boði Atlantsólú og Kjörís. MS-félagið þakkar þeim sem styrktu okkur og gerðu okkur kleift að halda daginn hátíðlegan. ■

ULLARFATNAÐUR Í MIKLU ÚRVALI

Ullarkistan

Laugavegi 25
101 Reykjavík
s. 552-7499

Hafnarstræti 101
600 Akureyri
s. 461-3006

JANUS
since 1895

Eftirtaldir aðilar styrktu útgáfu þessa blaðs

Reykjavík

A. Margeirsson ehf
A. Wendel ehf
AB varahlutir ehf
Aðalraf ehf, löggiltir rafverktakar
Antikmunir
Arctic Rafting
Arev verðbréfafyrirtæki hf
Arka heilsuvörur ehf.
Arkitektastofa Grétars og Stefáns
Arkitektastofan OG ehf
Arkís arkitektar ehf
ASK Arkitektar ehf
Atvinnuhús ehf
Augað gleraugnaverslun
Auglýsingastofan Korter ehf
Austri ehf
Álnabær ehf, verslun
Áman ehf
ÁM-ferðir ehf

Árbæjarapótek ehf
Árni Reynisson ehf
Ársól snyrtistofa
Ásbyrgi, fasteignasala
B M Vallá ehf
B. Ingvarsson ehf
B.Árnason, byggingaþjónusta ehf
BabySam
Ber ehf, vínheildsala
Bernhöftsbakarí ehf
Bifreiðastillingar Nicolai
Bílamálun Sigursveins Sigurðssonar
Blaðamannafélag Íslands
Bláfugl hf
Blikksmiðjan Glófaxi hf
Blómasmiðjan ehf
Blómatorgið ehf
Blómaverkstæði Binna ehf
Body Shop
Boreal ehf, ferðaþjónusta

Borgarhóll ehf
Borgarpylsur
Bortækni ehf
Bókhaldsstofa Arnar Ingólfssonar ehf
Bókhaldsþjónustan Vík
Bólsturverk sf
Bónus
Bros - Bolir
BSI bifreiðaverkstæði ehf
Búálfurinn
Búseti hsf
Café Bleu
Central ehf, tannsmíðastofa
Creditinfo
D&C ehf
Dalía, blómaverslun, Glæsibæ
Danica sjávarafurðir ehf
Drafnarfell ehf
Drífa efnalaug og þvottahús
Dúktak ehf

Dynjandi ehf
E.F. Ben ehf
Efling stéttarfélag
Eignamiðlunin ehf
Eir ehf
Elding Trading Co ehf
EÓ-Tréverk sf
Ergo fjármögnunarþjónusta Íslandsbanka
Erla, hannyrðaverslun
Exton ehf
Farfluglar
Faris ehf.
Fasteignasalan Garður ehf
Faxaflóahafnir sf
Ferill ehf, verkfræðistofa
Fjallabak ehf
Flatbræður ehf-Gamla smiðjan
Frumherji hf
Fræðslumiðstöð
Ökukennarafélags

VIRTUS

Heimsferðir

Ég get þetta! Þetta verður allt í lagi!

Viðtal: Páll Kristinn Pálsson

Alma Ösp Árnadóttir er 24 ára gömul. Hún greindist með MS 2011, og hafði fengið fyrsta kastið einu ári áður.

„Ég fékk sjóntaugabólgu og missti alveg sjónina á hægra auganu,“ sagði Alma Ösp þegar ég heimsótti hana upp í Seljahverfi í Breiðholti þar sem hún býr. „Mömmu var sagt að þetta væri mögulega MS en ég var svo upptekin af sjónskerðingunni að ég gat ekki hugsað um neitt annað. Ég fór í segulóm skoðun og það sáust þrjár skellur í heilanum. Ári seinna fór ég aftur í segulóm skoðun, og þá var komin ný bólgga og ég fékk formlega greininguna MS.“

Hjólástóll og dauði

Greiningin fékk mjög á Ölmum Ösp. „Mér fannst þetta bara alveg hræðilegt. Þegar mér var sagt að ég væri með MS þá hélt ég að ég yrði innan skamms komin í hjólástól og myndi svo deyja fljótlega eftir það. Mörgum hættir til að rugla MS saman við MND, sem er mun alvarlegri sjúkdómur, og ég gerði það í byrjun. Og þótt mér væri sagt að ég væri ekkert að fara að deyja var þetta mjög mikið sjökk.“

Vissirðu þá ekkert um MS, þótt þú hefðir fengið kast ári áður?

„Nei, það hafði verið ákveðið að bíða með að staðfesta greininguna, mamma og læknirinn réðu því, og mér var sagt að ég gæti verið með bólgusjúkdóm og þældi ekkert meira í því. Ég var sem sagt svo upptekin af hræðslunni við að vera blind.“

Hvað gerðirðu svo eftir greininguna?

„Ég var í skóla og reyndi að halda mínu striki. Mætti meiraðsegja í skólann daginn eftir greininguna og ákvað að bíða eftir jólafríinu og ætlaði þá að setjast niður og fara vandlega yfir málið með sjálfri mér. Ég ákvað sem sé að ýta þessu á undan mér. En það gekk ekki eftir, ég var alltaf grátandi og hugsaði um hvort eða hvenær ég ætti eftir að lamast og var full af kvíða, enda fyrir mikill kvíðabolti. Lífið var einhvern veginn búið, ég vissi ekkert hvað ég ætti að gera og var aðallega bara hrædd.“

Og ertu það ennþá?

„Já, og samt ekki. Ég var nokkra mánuði í djúpu sorgarferli, syrgði líkama minn, syrgði heilsuna – en breyttist svo í einhvers konar ofurhetju og ákvað að verða jákvæð og bjartsýn. Ég eiginlega heilapvoði sjálfa mig með því að hugsa mörgum sinnum á dag: Ég get þetta! Ég er sterk! Þetta verður allt í lagi! – Og ég ætlaði að stjórna sjúkdóminum, ekki láta hann stjórna mér. Ég ætlaði hvorki að fá aftur kast né láta MS-einkenni stöðva mig.“

Varstu í kasti þegar þú greindist?

„Já, og ég var einnig að ganga í gegnum sambandsslit. Ég borðaði mjög lítið, var með svima og mjög heitt. Kannski fékk ég kastið út af álaginu vegna sambandsslitanna. Ég missti jafnvægissskynið og var mjög þreytt, sérstaklega í vinstri helmingi líkamans og notaði í nokkra daga hækju og sagði fólkinu í skólanum að ég hefði dottið. Þetta var mjög skrítið.“

Svo þegar ég hugsa til baka – af því það komu þrír gamlir blettir í ljós þegar ég var með sjóntaugabólguuna 2010 – þá rifjast upp fyrir mér að einu sinni dofnaði upp á mér annar fótleggurinn. Ég hélt það væri bara vöðvabólga eða eitthvað

slíkt. Ég man líka eftir að hafa oft verið mjög þreytt á undanförunum árum, svo eftir á að hyggja held ég að þetta hafi byrjað þegar ég var svona 17 eða 18 ára gömul.“

Allt í rólegheitunum

Hvaða áhrif hefur MS haft á líf þitt í framhaldi af greiningunni?

„Ég er enn í framhaldsskólanum, Fjölbautaskólanum í Breiðholti. Ég hef ekki verið í fullu námi, bara tekið nokkur fög á ári. Ég er alltaf svo þreytt og með ýmis önnur einkenni og geri þetta bara í rólegheitum. Ég er á félagsfræðibraut en veit ekki alveg hvenær ég lýk stúdentsprófinu. Ég lít líka á námið sem leið til að halda mér gangandi, svo ég einangrist ekki bara heima og sökkti í þunglyndi.“

Þú varst í sambandsslitum þegar þú greindist; hefurðu kannski forðast að eiga í ástarsambandi síðan vegna sjúkdómsins?

„Já, ég hugsaði í fyrstu þannig að ég gæti ekki farið aftur í samband. Enda hver vill mig? Manneskju sem gæti fljótlega endað í hjólástól? En svo kynntist ég manni fyrir tæpu ári síðan og við erum saman í dag. Hann vissi fyrir að ég væri með MS og hefur tekið alveg yndislega á því máli öllu saman og ég er svo þakklát fyrir að hafa kynnst honum.“

Sumir fara að hata líkama sinn þegar langvinnur sjúkdómur kemur upp; gerðir þú það?

„Já fyrst í sorgarferlinu eftir greiningu, líkaminn brást mér. En seinna tók ég meðvitaða ákvörðun um að gera það svo ekki. Ég hugsa alltaf á hverjum degi: Ég elska líkama minn! Ég elska sjálfa mig! En það koma alveg dagar þar sem maður hugsar: Fokk, þetta er glatað, ég er gölluð og get ekki neitt! En ég ríf mig alltaf upp úr slíkum þankagangi.“

Hefurðu farið á námskeið um sjúkdóminn hjá MS-félaginu?

„Nei, ekki ennþá, en það stendur til.“

Hefurðu kynnst öðru fólki með MS?

„Ja, ég hef ekki beint kynnst neinum, en þó hitt fólk eins og á MS-deginum í maí. Þar hitti ég tvo stráka og spjallaði við þá. En ég verð líka að viðurkenna að ég hef eiginlega forðast að hitta fólk með sjúkdóminn.“

Engin köst frá greiningu

Finnst þér þú vita nógu mikið um MS?

„Ég hef kynnt mér sjúkdóminn hægt og rólega til að forðast að verða of hrædd um hvernig eigi eftir að fara fyrir mér. Ég tel mig núna vita talsvert mikið um hann.“

Hvernig hugsarðu um þig í framtíðinni? Sérðu til dæmis fyrir þér að eignast börn?

„Já, mig langar að eignast börn, sérstaklega eftir að mikið af fólki í kringum mig er ólétt eða búið að eignast barn. Stundum kemur það upp hjá mér að ég vilji það ekki, því að ég er óörugg og mjög hrædd við að mér muni finnast of erfitt að hugsa um barn, að ég geti það ekki og það er mjög sár tilfinning. Ég veit samt að konur með MS eignast börn eins og aðrar heilbrigðar konur og gengur vel, en sumar þurfa meiri hjálp. Ég á mjög erfitt með að sætta mig við að kannski þurfi ég mikla hjálp.“

Hefurðu fengið mörg MS-köst frá því þú greindist?

„Nei, ég hef engin köst fengið frá því ég greindist. Svo ég held ég sé með frekar væga útgáfu af sjúkdómnum, ennþá allavega. Þess

Alma Ösp: „Ég var alltaf grátandi og hugsaði um hvort eða hvenær ég ætti eftir að lamast.“

vegna er ég á Avonexi en ekki Tysabri, hið fyrrnefnda virðist duga mér nógu vel.“

Hefurðu gert eitthvað fleira til að draga úr áhrifum sjúkdómsins?

„Já, ég reyni að fara vel með mig að flestu leyti. Borða hollan mat, hvíli mig vel og svo framvegis.“

Enginn djammari

Eitt af því sem Ölmur Ösp þykir miður eftir að hún greindist er að fækkað hefur í vinahópi hennar. „Sumir vina minna létu sig bara hverfa. Ég veit ekki alveg út af hverju það er, hvort fólk sé svona hrætt við langvinnan sjúkdóm eða hvað ... Þetta gildir þó ekki um bestu vini mína og kannski er þetta vegna þess að ég hef dregið mig mikið í hlé sjálf. Fyrir utan að mæta í skólann hef ég eiginlega mest verið heima.“

Ferðu þá ekki út að skemmta þér?

„Jújú, það gerist alveg. Ég fer á tónleika og svona. En ég drekk ekki vín og er enginn harður djammari.

Ég var búin með þann pakka 19 ára, áður en ég greindist.“

Trúirðu að einhvern tíma verði hægt að lækna alveg MS?

„Já, ég er mjög bjartsýn á það. Tækniþróunin er svo hröð. Fyrir bara nokkrum árum voru ekki til jafn góð lyf og við höfum núna. Ég trúir að lyfin eigi eftir að verða enn betri þannig að hægt verði að halda sjúkdómnum alveg í skefjum og jafnvel lækna hann. Og ég trúir að það gerist á minni ævi.

En sjúkdómurinn er alltaf til staðar. Það líður ekki sá dagur að ég muni ekki eftir honum. Svo blundar í mér að ég eigi eftir að fá aftur kast eða köst og þá er stóra spurningin hvernig það verður. Hvað gerist næst? Ég reyni að hugsa ekki um það en ræð ekki við það öðru hvoru. Kannski eiga þessar hugsanir eftir að verða fyrirferðarminni með tímanum, því ég er tiltölulega nýgreind með sjúkdóminn.“ ■

Með allt á hreinu

Viðtal: Páll Kristinn Pálsson

Harpa Sóley
Kristjánsdóttir er 24
ára gömul og ættuð frá
Húsavík. Þegar fyrstu
MS-einkennin gerðu vart
við sig var hún 15 ára.

„Þá var ég búsett í Noregi og varð smám saman hálfblind á öðru auganu,“ sagði Harpa Sóley þegar við ræddum saman fyrir skömmu á heimili hennar í Hafnarfirði. „Mamma hélt lengi vel að þetta væri migreni en þegar ég fór til læknis var þetta greint sem sjóntaugabólga. Ég var lögð inn á spítala og sett í sterameðferð og þetta gekk til baka. Ég fékk þá að vita að það væru líkur á því að þetta væri MS, en um leið sagt að geyma þetta bara bakvið eyrað fyrst um sinn.“

Vissi ekkert um MS

En aðeins nokkrum mánuðum seinna fékk Harpa Sóley annað kast. „Þá var ég lögð inn aftur og sett í fleiri rannsóknir, til dæmis segulólmun. Og þá var aftur talað um að þetta gæti verið MS, en núna voru líkurnar á því taldar vera um 90%. Svo flyt ég heim til Íslands þegar ég er 17 ára gömul og kemst í samband við Gunnar Friðriksson á Akureyri og hann greinir mig að lokum með MS.“

Hvernig leið þér með það?

„Ég vissi svo sem ekkert hvað MS var og í rauninni var ferlið sjálft mjög erfitt, óvissan um hvort þetta væri MS eða ekki, því það varð til þess að ég var stöðugt að hugsa um MS. Þegar ég byrjaði síðan að kynna mér sjúkdóminn sjálf, aðallega á internetinu, bré mér svolítið mikið. Þar var oftast verið að fjalla um verstu tilfellin og ég sá mig bara

fyrir mér í hjólastól. Ég vissi ekki hvernig ég ætti að höndla þetta allt saman. Spurningarnar hrönnuðust upp: Mátti ég ferðast til útlanda? Mátti ég spila fótbolta? Má ég eignast börn? Hvernig verður skólagangan í framtíðinni? Og svo framvegis. Ég var óörugg og hrædd, af því ég vissi ekkert hvað beið mín. En með meiri fræðslu óx þó þekkingin á sjúkdómnum og ég sá að til eru ótal mismunandi tilfelli og engir tveir eru eins. Úti í Noregi var ekkert MS-félag sem manni var bent á að leita til eins og hér á Íslandi. Eftir að ég kom heim hitti ég allt góða fólkið hjá MS-félaginu og var einnig svolítið í sambandi við Sverri Bergmann taugalækni sem hjálpaði mér mikið. Ég fór svo að læra inn á sjúkdóminn í rólegheitunum og inn á sjálfa mig í leiðinni.“

JC-veiran

Sjóntaugabólga hefur verið ágengasta MS-einkennið hjá Hörpu Sóleyju. „Þau skipti sem ég hef þurft að leggjast inn á sjúkrahús hef ég alltaf verið með sjóntaugabólgu og fengið sterameðferð. En ég fæ einnig önnur einkenni, svo sem máttleysi í fætur og hendur og svimaköst. Ég byrjaði síðan á lyfinu Avonex, en var bara á því í tvo mánuði af því ég varð svo veik af því. Þá fór ég að bíða eftir Tysabri, sem ég fékk fyrir fjórum árum, eftir eitt kastid. Ég var á því í tæp þrjú ár, eða uns ég greindist með JC-veiruna sem gerir notkun Tysabris hættulega og ég varð því miður að hætta að nota lyfið. Stuttu síðar varð ég ófrísk, en á meðgöngunni tekur maður engin ónæmisbælandi lyf og ég var því lyfjalaus þann tíma. Ég eignaðist tvíbura í júní síðastliðnum, sem eru fyrstu börnin mín, og ég reikna svo með að byrja fljótlega á

lyfinu Gilenya, eins og svo margir gera sem hætta á Tysabri vegna JC-veirunnar.“

Hvernig leið þér á meðgöngunni?

„Alveg ótrúlega vel. Ég fann mjög lítið fyrir MS-þreytunni, en finn annars mikinn mun á slíkri taugabreytu og venjulegri vöðvapreytu. Ég vissi að það væru líkur á að MS-einkennin myndu hellast yfir mig eftir að börnin fæddust og kveið því mikið. Það er haldið mjög vel utan um mig og ég er í góðu eftirliti en finn að einkennin eru öll að koma aftur.“

Hvernig þá?

„Ég fékk aftur verki í augun og fór því til augnlæknis en hann sá reyndar ekkert athugavert. Og svo er það þreytan sem ég finn fyrir dags daglega. Hún einkennist af máttleysi í líkamanum og titring í fótum. Ég var auðvitað að vona að þetta væri búið að minnka en því miður virðist þetta vera að koma aftur smátt og smátt.“

MS alla daga

Harpa Sóley segist finna fyrir MS-einkennum á hverjum degi. „Líka þegar ég var á Tysabriinu, nema þá fann ég miklu minna fyrir þeim. Í framhaldsskólanum átti ég oft erfitt með að mæta í skólann, en var svo miklu hressari í háskólanum og náði að mæta betur þar eftir að ég byrjaði á Tysabri. Svo ég fann mikinn mun á því hvernig ég gat sinnt náminu og fékk ekkert kast á meðan ég var á því lyfi. Tysabri var alveg draumur fyrir mig, en ég þorði ekki að vera á því lengur.“

Ertu búin að ná tókum á kvíðanum og óörygginu sem þú fylltist fyrst eftir greininguna?

„Fyrst lokaði ég mig alveg af og þorði ekki að gera neitt. Ekki að fara í langa göngutúra og ekki hitt og

ekki þetta. Ég missti mikið úr félagslífinu af því ég var svo hrædd um að ofgera mér. Svo veit ég ekki alveg hvað gerðist ... en ég fór smám saman að læra inn á sjúkdóminn og veit núna alveg hvar mín takmörk liggja. Ég er orðin rosalega skipulögð og veit alveg nákvæmlega hvað ég þarf að gera yfir daginn til að geta klárað verkefni mín án þess að ganga fram af mér. Þannig fór mér að líða miklu betur – með því að hafa bara allt á hreinu og þekkja mín takmörk.

Um leið varð ég mun opnari og fór ég að geta talað meira um sjúkdóminn. Ég lærði fljótlega að segja fólki bara það sem það vildi heyra ef það spurði mig. Ég bjó í litlu samfélagi, á Húsavík, og var að berjast fyrir því að komast á Tysabri eftir að hafa verið hafnað. Þá kom viðtal við mig Helgarblaði DV og um leið fékk ég mikinn skilning frá öllu bæjarfélaginu, fólk las greinina og skildi hvað ég var að ganga í gegnum. Það kom meðal annars fram í því að framhaldskólanemendur voru með sýningu til styrktar mér og ég fann víðar fyrir miklum skilningi og stuðningi. Eftir að ég byrjaði svo á Tysabriinu fór mér að líða miklu betur og þá fór kvíðinn og óöryggið að minnka.“

Félagsráðgjafi með reyngu

Harpa Sóley er að læra félagsráðgjöf í Háskóla Íslands, búin með tvö og hálf ár af fimm. „Ég er í fæðingarorlofi sem stendur og það á bara eftir að koma í ljós hvenær mér tekst að klára.“

Tengist það eitthvað MS að þú valdir þetta fag?

„Já ég er ekki frá því,“ svaraði hún spök á svipinn. „Það er þessi

Harpa Sóley Kristjánsdóttir og Hjörtur Ásbjarnarson með tvíburana, Birki Hrafn og Freyju Marí.

þörf fyrir að hjálpa öðrum. Þegar maður hefur sjálfur gengið í gegnum erfiðleika þá vill maður miðla af sinni reyngu. Ég veit að það getur bæði verið jákvætt og neikvætt að hafa sjálfur gengið í gegnum erfiðleika. En ég finn mig mjög vel í náminu og ég hef sjálf upplifað margt af því sem við erum að læra um. Ég get því auðveldlega sett mig í spor annarra.“

Skilningsríkur maki

Harpa er í sambúð og það hvarflaði aldrei að henni að láta MS aftra sér frá því að hefja slíkt samband. „Maður þarf að eiga skilningsríkan maka og ég á einn slíkan. Við erum búin að vera saman í sjö ár og því næstum búin að ganga saman í gegnum þetta frá upphafi. Við byrjuðum í rauninni saman áður en ég fékk greininguna sem slíka. Ég kynntist honum á Húsavík þegar ég kom frá Noregi og ég er alveg búin

að sætta mig við að geta ekki gert allt sem hann getur. Ég geri hlutina bara á mínum forsendum.“

Framtíðarsýnin?

„Mig langar að klára námið og geta stundað 50% vinnu við mitt fag. Ég vil komast út í samfélagið, ekki vera bara heima. Og svo vil ég auðvitað geta sinnt börnunum mínum og fjölskyldunni. Ég veit að það verður mikið að gera hjá mér á næstu árum. Ég er alveg hætt að pæla í hjólastólnum og óttast hann ekkert. Ég á hækjur en það tók mig smá tíma að fara út með þær. Ég vildi ekki að fólk sæi veikleikann, en núna finnst mér það ekkert mál. Ég horfi björtum augum fram á veginn. Ég trúir að það eigi eftir að koma lyf sem getur stöðvað sjúkdóminn – og er bara að bíða eftir því. Vísindamenn eru stöðugt að koma fram með betri og betri lyf – og svo kemur lækningin. Ég er bjartsýn á það.“ ■

YKKAR STYRKUR ER OKKAR STOÐ

Viltu hjálpa til við að renna styrkari stoðum undir rekstur MS-félagsins og gerast

STOÐVINUR

Sem STOÐVINUR styður þú félagið með mánaðarlegum framlögum (1.000 kr. eða hærra) og hjálpar þannig til við að renna styrkari stoðum undir rekstur félagsins.

Félagið býður upp á metnaðarfulla þjónustu fyrir félagsmenn sína, svo sem:

- Ýmis námskeið, svo sem fyrir nýgreinda, börn, maka og foreldra MS-fólks, jafnvægis- og styrktarnámskeið, yoga, minnisnámskeið, námskeið í virkni og vellíðan, HAM – hugræna atferlismeðferð og kynjabundin kynlífsnámskeið
- Lyfjahóp sem leggur sig fram um að viðá að sér nýjustu upplýsingum um lyfjamál og vera í forsvari gagnvart heilbrigðisyfirvöldum til að tryggja að MS-fólk njóti bestu mögulegrar meðferðar á hverjum tíma
- Fræðslu- og kynningarfundir - upptökur af flestum fundum eru settar á heimasíðuna sem þjónusta við þá sem ekki eiga heimangengt og fyrir landsbyggðarfólk
- Landsbyggðarfundir til að færa fólk á landsbyggðinni nær félaginu – kynning á félaginu, lyfjamálum og hjálpartækjum
- Íbúð til útleigu til skemmri tíma að Sléttuvegi 9 sem er aðallega nýtt af landsbyggðarfólki og MS-fólki búsettu erlendis
- Viðtalstíma við formann félagsins – er sérstaklega vel tekið af nýgreindum og aðstandendum þeirra
- Félagsráðgjafa – einstaklings- hjóna- og fjölskylduviðtöl, réttindamál. Viðtöl á föstudögum kl. 10–13
- MS-Setrið – stendur MS-fólki til boða – rekið skv. þjónustusamningi við Velferðaráðuneyti
- Útgáfu tímarits MeginStoð tvisvar á ári
- Skrifstofu – opið daglega frá kl. 10-15
- Þátttöku í alþjóðadegi MS-félaga
- Vefsíðu og fésbókarsíðu
- Erlent samstarf
- Nefndastarf
- Ýmislegt annað ótalið

MS-félagið nýtur mjög lífilla opinberra styrkja og innheimtir mjög lágt félagsgjald svo velvild einstaklinga, félaga og fyrirtækja stendur undir starfsemi félagsins.

Til að gerast STOÐVINUR er hægt að hafa samband við MS-félagið í síma 568 8620 eða með tölvupósti á netfangið ingdis@msfelag.is. Sem STOÐVINUR er þér frjálst að segja þig frá mánaðarlegum framlögum hvenær sem er. Fullum trúnaði er heitið hvað varðar allar greiðsluupplýsingar.

Sem þakklæti fyrir stuðninginn fá allir STOÐVINIR árlega jólaglaðning frá MS-félaginu.

Eftirtaldir aðilar styrktu útgáfu þessa blaðs

Reykjavík

Frørea Júlía ehf
Fuglar ehf
Föndurlist ehf
Garðs Apótek ehf
GÁ húsgögn ehf
GB Tjónaviðgerðir ehf
Genís ehf
Gjörvi ehf
GLÁMA-KÍM arkitektar
Glóey ehf
GP-arkitektar ehf
Grandakaffi ehf
Grandavör ehf
GT-bílar ehf
Guðmundur Arason ehf
Guðmundur Jónasson ehf
Gullkistan
skrautgripaverslun
Gullkúnst Helgu
skartgripaverslun
Gullsmíðurinn í Mjódd
Gunnar Eggertsson hf
H ráðgjöf ehf
Hagbót ehf
Hagverk ehf, bílasmíði
Hamborgarabúlla Tómasar
Hamborgarabúllan
Bíldshöfða 18
Hárgreiðslustofa Rannveigar
Viggósdóttur
Hárgreiðslustofan Apena
Hársnyrtistofan Aida
Heildverslunin Glit ehf
Herrafataverslun Kormáks
og Skjaldar
Hópfærabílar Allrahanda
Hótel Cabin ehf
Hótel Frón ehf
Hótel Óðinsvé hf
Hreyfill

Hringrás ehf
Hús verslunarinnar sf
Húsalignir ehf
Hvíta fjallið
Höfðakaffi ehf
Höfði eignarhaldsfélag ehf
Iceland Seafood ehf
Icelandic Fish & Chips ehf
Iðnó ehf
Intellecta ehf
IT Lausnir ehf
Í pokahorninu
Ísbúð Vesturbæjar ehf
Ísbúðin Erlúis
Íslandsleiðir ehf
Íslandspóstur hf
Ísleifur Jónsson ehf
Íslenska auglýsingastofan
Íslenska umboðssalan hf
Ísloft blikk- og
stálsmiðja ehf
Ísold ehf
JGG ehf
JP Lögmenn ehf
Kaffi París
Kaffibarinn ehf
Klökk Arkitektar-
Verkfræðingar ehf
KOM almannatengsl
Kraum-íslensk hönnun
verslun
Kristján G. Gíslason ehf
Kristján Þ. Haraldsson
Kúlan, söluturn vídeóleiga
og ísbúð
Kælitækni ehf.
Lagnalagerinn ehf
Landfestar ehf,
fasteignafélag
Landsnet hf
Láshúsið ehf

Listvinahúsið, leirkerasmíði
Litir og föndur,
Skólavörðust. 12 &
Smíðjuvegi 5
Litla Bílasalan ehf
Liv ehf
Lífstykkiabúðin ehf
Loftstokkahreinsun.is s: 567
0882&893 3397
LP-Verktak ehf
Lyfjaver ehf
Lýsing hf
Lögafl - lögmansstofa
Löndun ehf
Margt smátt ehf
Markmið verktakar ehf
Markó partners ehf
Marport ehf
Matborðið ehf
Málameistarafélagið
Málameistarar ehf
Málningarvörur ehf
Mirage slf
Nexus afþreying ehf
Nostra Ræstingar ehf
Nýi ökuskólinn ehf
Optic Reykjavík ehf.
Orkuvirki ehf
Ósal ehf
Parlogis hf-Lyfjadreifing ehf
Pétursbúð
PG Þjónustan ehf
Pixel ehf
Plast - miðar og tæki ehf
Plastco ehf
Plúsarkitektar ehf
Plúsmarkaðurinn
Poulsen ehf
Prentsmiðjan Oddi hf
Prikað ehf
Promennt ehf

Rafha ehf
Raflöft ehf
Rafsvið sf
Raftíðni ehf
Raftækjaþjónustan sf
Rafþjónustan ehf
Rangá
Reykjavík Foto ehf
Reykjavíkur Apótek
Rikki Chan ehf
Röntgen Domus Medica
Samaria ehf, veitingahús
Samiðn, samband iðnfélaga
Samtök starfsmanna
fjármálafrýrtækja-SSF
Securitas hf
SHV
pípulagningaþjónusta ehf
Sigurjón Arnlaugsson ehf
Sigurraf ehf
Sínus ehf
Sjómanna samband Íslands
Sjónmál ehf
Sjúkraþjálfun Héðins ehf
Sjúkraþjálfunarstöð Önnu K.
Ottesen
Skilvís ehf
Skógarbær, hjúkrunarheimili
Skóvinnustofa Halldórs
Guðbjörnssonar
Slökkvilið
höfuðborgarsvæðisins bs
SM kvótaþing ehf
Sportís ehf
Sprettur-þróun og
stjórnun ehf
Sprinkler pípulagnir ehf
Stilling ehf
Stjórneegg hf
Stólpi ehf-alhliða
viðgerðaþjónusta

Fagleg og persónuleg

þjónusta

Við leiðbeinum skjólstæðingum Sí, einstaklingum með þvagleka og aðstandendum þeirra og veitum ráðgjöf varðandi hjúkrunarvörur.

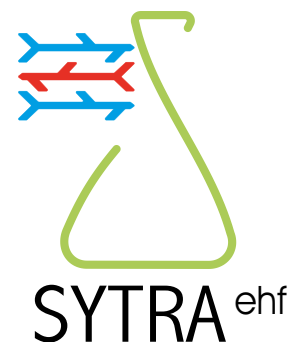

Hafðu samband og við sendum þér TENA bæklinginn.

Ýmis úrræði og ráðgjöf vegna þvagleka

Rekstrarvörur
- vinna með þér

Réttarhási 2 • 110 Reykjavík
Sími: 520 6666 • Fax: 520 6665
sala@rv.is • www.rv.is

Björt framtíð MS-sjúklinga

Viðtal: Páll Kristinn Pálsson

Björn Logi Þórarinnsson er 41 árs sérfræðingur í almennum lyflækningum og taugalækningum sem nýlega er tekinn að starfa á taugadeild Landspítalans í Fossvogi. Björn Logi rekur ekki einkastofu úti í bæ, en er þegar kominn með á þriðja tug MS-skjólstaðinga við göngudeild spítalans.

„Ég varð stúdent af eðlisfræðibraut í Fjölbautaskólanum í Breiðholti vorið 1996“ segir Björn Logi aðspurður um námsferilinn. „Svo fór ég í læknisfræði, kláraði námið 2004, tók kandídatárið mitt á Akranesi og hlaut almennt lækningaleyfi 2005. Þá hafði ég fengið áhuga á lyflæknisfræði og fór í framhaldsnám í henni á Landspítalanum og var í því námi í um fjögur ár. Hluti námsins var fólgin í störfum á taugalækningadeildinni og ég kunni strax vel við mig er ég starfaði þar í tvo mánuði. Áður hafði ég líka verið þar sem læknanemi.“

Spennandi sjúkdómar

Björn Logi kveðst hafa notið sín vel á taugadeildinni. „Í fyrsta lagi fannst mér sjúkdómar í taugakerfinu spennandi vegna þess að það var oft ekki auðvelt að greina þá, maður þurfti að vanda til að taka niður nákvæma sjúkdómssögu, lýsingu á einkennum og skoða sjúklinginn vel til að geta komist nær því hvað var að. Það var eiginlega hálfgerð leynilögrelustarf.“

Mér fannst taugalækarnir líka mjög skemmtilegir einstaklingar. Mér fannst þeir mjög ólíkir en þeir áttu það sameiginlegt að búa yfir mikilli þekkingu en geta nálgast sjúklinga sína og samstarfsmenn með auðmýkt. Utan starfsins fannst mér þeir viðsýnir og höfðu áhuga á margvíslegum göfgandi hlutum, svo það var mjög skemmtilegt að ræða við þá um ýmis málefni. Þeir voru líka mjög almennilegir við mig. Einnig kunni ég vel við annað starfsfólk taugadeildarinnar og fannst vinnuandinn vera góður þrátt fyrir að fólk væri að vinna við erfiða sjúkdóma. Á taugadeildum er oft fengist við erfiða sjúkdómar dags daglega, sem hafa verulega hjúkrunarþyngd. Oft var mikill harmur samfara erfiðum veikindum eins og hreyfitaugahrörnun, ungt fólk að glíma við MS eða parkinson-sjúklingar sem voru gengnir langt í sjúkdómsferli. Mér fannst aðdáunarvert hvernig allir unnu saman sem heild að bæta líf sjúklinganna.

Einnig skemmdi ekki fyrir að á taugadeildinni var besta kaffið á öllum spítalanum. Á taugadeildinni var mjög vonduð kaffivél og þar var keypt inn hágæðakaffi. Albert Páll taugalæknir var hvatamaðurinn að þessu. Að lokinni tveggja mánaða dvöl á taugadeildinni fór ég að hugsa um hvort ég ætti ekki að fara í taugalækningar. Ég kláraði þó lyflæknisnámið, sem tók tvö ár í viðbót til að geta fengið sérfræðiréttindi í almennum lyflækningum. En eftir að því lauk hóf ég störf á taugadeildinni og hafði fundið hvar ég vildi starfa.“

Sérfræðingur á tveimur sviðum

Björn Logi vann í hálf tveimur árum á taugadeildinni eftir að hann lauk lyflæknisnáminu. „Þá fór ég í framhaldsnám í taugalækningum til Lundar í Svíþjóð og hóf störf þar í janúar 2010. Martin heitinn Grabowski taugalæknir hjálpaði mér að komast í sérnám til Lundar, en þar höfðu utan hans lært Guðrún Rósa eiginkona hans og Sóley Práinsdóttir, sem tók hluta af sínu sérfræðinámi í Lundi.“

Það má segja að ég hafi lært mest um slagsjúkdóma í heila og hreyfitruflunarsjúkdóma, sem til að mynda parkinsonsjúkdómur heyrir undir, því taugadeildin í Lundi er feiknasterk á þeim sviðum. Ég hafði í byrjun mestan áhuga á hreyfitruflunarsjúkdómum en er líða tók á námið fékk ég meiri áhuga á heilaslögum og var þar undir mjög góðri handleiðslu.

Í janúar 2012, þegar ég átti lítið eftir af sérnáminu, meðal annars verklega hlutann í greiningu og meðferð MS, fékk ég mjög slæmar fréttir að heiman um að tengdamóðir mín hefði fengið alvarlegt blóðþurrðarslag í heila. Þetta voru erfiðar fréttir fyrir okkur Elísabetu en hún var í mastersnámi í stjórnmálafræði við háskólann í Lundi. Hún er einkabarn móður sinnar sem þurfti nú verulega á nærveru hennar að halda. Við vildum ekki vera lengur úti og ég leitaði til prófessors Elíasar Ólafssonar yfirlæknis taugadeildar Landspítalans um hvort ég gæti ekki tekið það sem eftir væri af námi mínu heima. Sagði honum jafnframt að ég væri búinn að læra flest það sem máli skipti í Lundi nema MS og spurði hvort hann gæti aðstoðað mig við að fá að klára sérfræðinámið á Íslandi með sérstakri áherslu á verklega þjálfun í greiningu og meðferð MS. Elías talaði við samstarfsmenn sína og hringdi í mig daginn eftir og sagðist myndu gera allt til þess að þetta gengi upp. Nokkrum mánuðum síðar, í júlílok 2012, hóf ég svo störf við taugadeildina á Landspítalanum.

Björn Logi er fæddur árið 1972 í Reykjavík, sonur Þórarins Tyrfinngssonar yfirlæknis á Vogu og Hildar Guðnýrar Björnsdóttur kennara. Hann á fimm börn, þar af þrjú með núverandi eiginkonu sinni, Elísabetu Stefánsdóttur stjórnmálafræðingi.

Varðandi MS-hlutann þá naut ég strax handleiðslu Hauks Hjaltasonar og Sóleyjar Þráinsdóttur. Eftir september 2012 hafa líklega flestir sjúklingar á Landspítalanum, sem hafa verið nýgreindir með MS eða grun um MS sjúkdóm, hafnað hjá mér í eftirfylgd. Ég hugsa að fjöldi þeirra sem ég annast með MS sé á bilinu 20-30 manns. Hjá stórum hluta þeirra er mikil bólguvirkni í gangi og nýleg köst og nær allir eru komnir á fyrirbyggjandi lyfjameðferð. Sumir hafa verið á slíkri meðferð áður sem ekki hefur gagnast og hafa þá þurft að fara á Tysabri eða Gilenya.

Á legudeildinni hef ég að mestu séð um heilaslagteymið og á göngudeildinni hef ég leitast eftir að sjá um sjúklinga með MS. Það finnst mér hafa verið góð blanda. Þetta eru ólíkir sjúkdómar, auk þess eru flestir sem fá heilaslag eldri sjúklingar en flestir með MS eru yngri sjúklingar.“

Mikið að gerast í MS

Björn Logi telur framþróun í meðhöndlun MS-sjúkdómsins sérlega öflugum um þessar mundir. „Rannsóknir eru gífurlega miklar og í rauninni má segja að það hafi bæði orðið og eigi eftir að verða miklar framfarir hvað varðar skilning á sjúkdómnum og hvernig best sé að meðhöndla hann. Á tiltölulega stuttum tíma hafa til dæmis komið fram mörg ný fyrirbyggjandi lyf við kastaformi MS. Flestir hefja sína fyrirbyggjandi

lyfjameðferð á lyfjum sem byrjað var að markaðsetja fyrir nær tuttugu árum svo sem Avonex, Betaferon, Rebif og einnig Copaxon. Ef bólguvirknin lætur ekki ásættanlega undan þessum lyfjum er hægt að beita lyfjunum Tysabri og Gilenya, en einnig eru til önnur lyf eins og Mabthera og Mabcampath eða mergskifti sem einungis er beitt hjá völdum sjúklingum ef ekki er hægt að nota öll ofangreind lyf. Ef bólguvirkni er gríðarmikil við upphaf greiningar er skynsamlegt að setja viðkomandi beint á Tysabri sem ásamt Gilenya eru almennt talin virkari lyf, en með alvarlegri aukaverkanir. Einnig kom nýlega á markaðinn lyfið Fampyra sem eykur göngufærni hjá hluta MS-sjúklinga þótt það hafi ekki áhrif á sjálfan sjúkdómsganginn eða bólgu í miðtauga-kerfinu.

Mörg ný og öflug lyf eru síðan á leiðinni og langt komin í prófunum á sjúklingum. Þegar maður skoðar greinar um þau er ljóst að það verður gríðarmikill munur á þeirri meðferð sem sjúklingum með kastaform MS býðst eftir nokkur ár miðað við það sem bauðst fyrir nokkrum árum. Eitt er öruggt og það er að mesta framþróun í taugalæknisfræðinni núna á sér stað í meðhöndlun MS-sjúkdómsins, og eins þótt lítið sé til flestra annarra sjúkdóma. Þannig að fyrir hönd flestra MS-sjúklinga er ég mjög bjartsýnn á framtíðarhorfur þeirra.“ ■

Árangur næst með samvinnu

Eftir Heiðu Björgu Hilmisdóttur, varaformann MS-félags Íslands

Undirrituð var svo lánsöm að fara fyrir hönd MS-félagsins á fund norræna MS-ráðsins og í beinu framhaldi af því fund og ráðstefnu á vegum European Multiple Sclerosis Platform eða EMSP, samtals þriggja daga dagskrá.

Heiða Björg Hilmisdóttir

Margt spennandi og fróðlegt var í boði og þrátt fyrir hlaup á milli herbergja og hæða var vonlaust að fylgjast með öllu því sem fram fór en sannarlega má segja að það sé margt að gerast í málefnum MS-fólks í Evrópu. Lönd innan Evrópu eru misjafnlega stödd hvað varðar aðgengi að lyfjum og þjónustu og stuðning fyrir fólk með MS. Aðdáunarvert var að finna samstarfsvilja félaganna og hjálpssemi í allar áttir. Litið er á það sem lykil að framþróun fyrir MS-fólk að Evrópusambandið samþykki einhvers konar tilmæli til landa sinna um hvaða þjónustu og lyf fólk með MS á rétt á innan sambandsins. Því miður er það svo að aðgengi er ekki víða jafn gott og á Íslandi, eins og sjá má á MS-barómeternum sem EMSP lætur gera en hann er hægt að nota til að bera saman hvernig er að vera með MS í mismunandi löndum í Evrópu. Barómeterinn var einmitt grunnurinn að verkefni sem EMSP hefur nýlengi við sem sýnir myndir og aðstæður fólks með MS í Evrópu. Nálíga má efnið á slóðinni: <http://underpressureproject.eu/>. Myndirnar hafa meðal annars verið notaðar í götusýningar og kennslufni fyrir skóla og margar fallegar myndir eru frá Íslandi. Fjallað er um verkefnið í frétt á vef MS-félagsins, www.msfelag.is, 15. september sl.

Af norrænu starfi

Í sænsku og finnsku félögunum eru umræður um nafnabreytingar þar sem ekki þykir nútímalegt að leggja áherslu á fötlun í heiti félags. Félögin ætla að taka sér nafnið Taugasjúkdómafélagið (Neurologiska riksforbund).

Kynntar voru niðurstöður norrænnar rannsóknar á hvaða óhefðbundnu lækningameðferðir MS-fólk velur sér á Norðurlöndum en grein um þær niðurstöður er að á finna á öðrum stað í þessu blaði. Birtar hafa verið 5 greinar í vísindatímaritum um þessar niðurstöður og vonast er til að þær opni umræðu milli sjúklinga og lækna um óhefðbundnar lækningar og að áhrif þeirra verði rannsökuð meira í framhaldinu.

Börn, unglingar og ungt fólk með MS

Í norska MS-félaginu er ný forysta sem lagt hefur áherslu á ungt fólk með MS, eins og danska og sænska félagið hafa gert undanfarið og kastljósi hefur verið beint að á alþjóðadegi MS. Í Danmörku verður haldin ráðstefna 2. október með það að markmiði að vekja athygli á að börn og unglingar fá MS og ræða hvaða meðferð og þjónustu börn og fjölskyldur þeirra þurfa. Ráðstefnan er ætluð fagfólki og þeim sem hafa mikinn áhuga á málefnum. Brenda Banwell frá Barnasjúkrahúsinu í Philadelphia kemur á ráðstefnuna en hún er einn helsti sérfræðingurinn í barna-MS. Hún tekur meðal annars þátt í stórum alþjóðlegum rannsóknarhópi (International Pediatric MS Study Group) sem vinnur að því að leysa ráðgátuna hvers vegna börn fá MS en leiða má líkur að því að auðveldara sé að finna ástæðu hjá börnum en fullorðnum. Mikilvægt er að börn með MS fái greiningu og viðeigandi meðferð sem fyrst. Skiptar skoðanir eru þó um hvaða meðferð er heppilegast að byrja með og takast þar á sjónarmiðin að velja einungis vel reynd gömul lyf og að velja öflugustu og nýjustu lyfin til að stoppa sjúkdóminn strax af. Spennandi verður að heyra af þessari ráðstefnu í haust og hvað þar kemur fram.

Hópur ungs fólks á vegum norræna MS-ráðsins er að búa til heimasíðu fyrir ungt fólk með MS á Norðurlöndum og vonast þau til að geta opnað hana sem fyrst. Þau kalla síðuna „Young with MS“ og er verkefnið fjármagnað með styrk frá Evrópusambandinu og kostar því norrænu félögin ekki neitt. Stefnir er að því að

félögin haldi í framhaldinu síðunni við og skipti því verk-efni á milli sín. Þau vilja að ungt fólk sem greinist eigi sinn eigin stað á netinu til að tala við aðra í sömu stöðu og fá áreiðanlegar upplýsingar um allt sem tengist sjúkdómnum.

Það er til mjög skemmtileg samskiptasíða fyrir ungt fólk með MS í heiminum (www.shift.ms) en um 15.000 manns heimsækja síðuna á hverjum degi. Þar er pláss til að ræða hvaða þarfir ungt fólk hefur og flest er þar rætt eins og menntun, fjölskyldumyndun og sambönd, vinnuöguleikar, rannsóknir og greiningar.

Aukin lífsgæði

Þema EMSP-ráðstefnunnar var „Árangur næst með samvinnu“ og mikið af hugmyndum um samvinnu og samstarf voru ræddar og sumt ákveðið. EMSP hefur lagt á það áherslu að MS-fólk eigi að huga að heilsunni í heild, læra allt um MS og finna leiðir fyrir fólk til að fá sem mest út úr lífi sínu. Hver einstaklingur er einstakur og þekkir sjálfan sig best og þarfir sínar. Áhersla er á aðgengi fólks að lífinu, menntun, vinnu, meðferð og fleiru. Við verðum að sýna og gefa dæmi um hvernig það er að lifa með MS og það er mikilvægt að alls konar fólk stígi fram og segi sína sögu, ekki bara þeir sem eru komnir í síversnun.

Á síðasta ári hélt EMSP námskeið fyrir MS-hjúkrunarfræðinga í Evrópu til að auka sérhæfingu þeirra. Samstarf er í Evrópu um ráðleggingar um endurhæfingu fyrir MS-sjúklinga en haldin var sameiginleg vetrarráðstefna í Prag 2012 um það málefni. Rætt var um að nota ár heilans sem Evrópuþingið hefur ákveðið að sé árið 2014 til að vekja athygli á MS.

Sérstök áhersla var lögð á að horfa á það hvernig má hjálpa ungu fólki með MS til að ná fótfestu í lífi sínu með sjúkdómnum. Mikið var talað um atvinnumál því það er mikilvægt fyrir andlega heilsu að hafa vinnu og vera félagslega virkur samfélagsþegn. 37% af fólki með mildari gerðir af MS eru í vinnu og 30% af fólki með alvarlegri gerðir af MS halda áfram að vinna. Enn er það þó svo að nálægt 80% hætta að vinna innan 15 ára frá greiningu.

Sú skoðun var hávær að fólk sem þarf sveigjanleika í starfi vegna sjúkdóma eins og MS eigi að eiga rétt á því. Til dæmis var bent á að fólk með MS er ekki endilega meira frá vinnu en annað fólk en það geta komið tímabil þar sem það er þannig. Mikil umræða var um hvaða leiðir eru færar til að ná því markmiði. Þessi

Greinarhöfundur á gangi með ráðstefnugestum í Brussel.

spurning brann verulega á unga fólkinu og einnig skólamáli og aðlögun háskóla að þörfum MS-fólks svo það geti stundað nám sitt. Það þarf að aðlaga samfélagið okkar að því að það eru ekki allir eins.

Einnig var bent á mikilvægi þess að aðlaga þjónustu eftir því hvernig staðan er hverju sinni. Til dæmis að þurfa ekki að fá heimahjúkrun tvo tíma alla daga heldur að fá ákveðið marga tíma á mánuði, til að geta stýrt því að fá þjónustuna þegar virkilega þarf á að halda.

Lyfjamál

Vonast er til þess að árið 2013 verði stórt ár hvað varðar ný lyf fyrir MS-fólk en reynt er að fá leyfi fyrir að minnsta kosti fjórum nýjum lyfjum, þar af þremur í töflumformi. Rætt var um Aubagio, BG-12, Laquinimod og Lemtrada. BG-12 hefur verið notað við psoriasis og því eru aukaverkanir þekktar og rannsóknir benda til að það fækki köstum um 50% og gæti því orðið mjög algengt lyf í framtíðinni ef sú verður raunin.

Shana Pezaro frá Bretlandi ávarpar ráðstefnuna í Brussel.

Fampyra er nú fánleg á Norðurlöndum, ekki með sömu skilmálum þó en almennt fyrir fólk sem sannast hefur að lyfið virki fyrir. Í Svíþjóð er MS-fólki ráðlagt að taka 2000IE af D3/D-vítamíni, sem samsvarar 50 míkrogrömmum á dag. Ráðleggingar á Íslandi eru 10 míkrogrömm fyrir alla að 60 ára aldri en 15 fyrir þá sem eru eldri en ef til vill þyrfti MS-fólk að taka stærri skammta.

Stofnumumeðferð hefur verið notuð með góðum árangri í Svíþjóð síðan 2004 og er nú rannsökuð einnig í Danmörku og styður danska félagið við þær rannsóknir með fjáframlagi. Norrænu félögin, utan Íslands, styðja öll rannsóknir á MS, eins og alþjóðasamtök MS-félaga hafa óskað eftir.

Hver einstaklingur er einstakur

Í Evrópu er þrýstingur frá læknum um að hver og einn einstaklingur fái strax meðferð við hæfi, þ.e. að ekki þurfi að nota betaferon-lyf áður en sterkari lyf eins og Tysabri og Gilenya séu gefin, ef læknir metur það sem svo að betra sé fyrir sjúklinginn að hann fari strax á kröftuga meðferð.

Það vantar lyf fyrir fólk með síversnun en verið er að rannsaka tvö lyf fyrir þann sjúklingahóp. Eins eru rannsóknir á lyfjum sem vonast er til að geti lagað skaðað myelin.

Þó nokkrar umræður voru um samheitalyf og hvort rétt er að nota þau eða ekki en einhver samheitalyf eru á leiðinni. Einhverjir voru afar hlynntir notkun á samheitalyfjum þar sem þau eru ódýrari og geta gert fátækari ríkjum kleift að kaupa lyf. Aðrir voru hræddir

um að það hefði þau áhrif að lyfjafyrirtækin leggðu minni áherslu á að rannsaka og búa til ný lyf.

Fjármögnun rannsókna á MS

Á ráðstefnunni var rætt um að MS-félögin gætu lært ýmsilegt af alnæmissamtökum og hvernig þau náðu árangri í að fjármagna rannsóknir sem leiddu til þess að nú getur fólk með alnæmi lifað eðlilegu lífi. Með samstilltu átaki er hægt að breyta miklu. Mikilvægt er að fólk með MS láti í sér heyra, taki þátt í stjórnmálum og skrifi greinar og krefjist þess að fá að lifa góðu lífi. Niðurstaða eins vinnuhópsins á þinginu var að þörf væri á þjálfun fyrir fólk með MS í hvernig það á að koma fram og skrifa, til að auðvelda þeim að koma fram sjónarmiðum sínum á þann hátt að þau nái til þeirra sem stjórna.

Frá alþjóðasamtökunum MSIF

Markmið samtakanna er að styðja við MS-félög og myndun nýrra félaga í þeim löndum þar sem engin félög eru. Í fyrra komu þau að stofnun MS-félags í Kína og réðu starfsmann til að huga sérstaklega að Mið-Austurlöndum með það að markmiði að einhverntíma í framtíðinni hafi allir þar möguleika á stuðningi frá MS-félagi.

MSIF kom á fjáröflun til að styrkja rannsóknir. Leitað var til allra 44 félaga innan samtakanna um að taka þátt í að stuðla að alheimssöfnun og samstillta söfnunarátak. Fyrsta markmiðið er að safna fyrir rannsóknum á síversnun í MS, því nú á að auka mjög rannsóknir á því sjúkdómsformi. MSIF vill leggja áherslu á að öll lönd taki þátt í að safna peningum fyrir þetta rannsóknarverkefni. Fimm lönd hafa þegar lagt til eina milljón evra hvert.

Einnig kemur út skýrsla um börn með MS á þessu ári en mikilvægt er að rannsóknir á börnum séu alþjóðleg verkefni þar sem börn með MS eru ekki það mörg að hægt sé að gera á þeim rannsóknir í einstaka löndum.

Það er því margt um að vera í sambandi við MS-sjúkdóminn og við höldum áfram að fylgjast með. Ef einhverjar spurningar vakna þá er velkomið að hafa samband við mig (heidabh@hotmail.com). ■

Gagnlegir tenglar á netsíður sem minnst er á í greininni:

Norræna félagið: <http://www.nhr.se/nmsr/>

Síða fyrir ungt fólk með MS: www.youngnordic.ms

EMSP : <http://emsp.org/>

Alþjóðlegur rannsóknarhópur MS í börnum: <http://www.ipmssg.org>

Alþjóðlegu samtökin: <http://www.msif.org/>

Alþýðusamband Íslands

SÆRAF EHF

Verslun

Tölvur, aukahlutir, símar og margt fleira

Tölvuþjónusta

Ráðgjöf, kerfisþjónusta og tölvuviðgerðir

Bátaþjónusta

Uppsetning og viðgerðir á siglingatækjum
Marga ára reynsla

Særaf ehf.
Silfurgata 5
400 Ísafirði
Sími: 450-6000

SÆRAF EHF

Eftirtaldir aðilar styrktu útgáfu þessa blaðs

Reykjavík

Suzuki umboðið ehf
Sveinbjörn Sigurðsson hf
Sveinsbakarí
SVP-Samtök verslunar og
þjónustu
Sægreifinn
T.V. ehf tækniþjónusta og
verktakar
Talnakönnun hf
Tannálfur, tannlæknastofa
Tannlæknafélag Íslands
Tannlæknastofa Friðgerðar
Samúelsdóttur
Tannlækningastofa Jóns
Birgis Baldurssonar
Tannréttingar sf
Tannval Elínar og Kristínar
Gígju
Teiknistofan Arkitektar
Teinar slf
Undirföt.is
Útfararstofa Íslands ehf
VA arkitektar ehf
Vagnasmiðjan ehf

Varahlutaverslunin
Kistufell ehf
VDO verslun og verkstæði
Veiðiþjónustan Strengir
Verðlistinn Laugalæk
Verkfræðistofan Afl og
Orka ehf
Verkfræðistofan Skipasýn sf
Verkfræðistofan VIK ehf
Verkfræðiþjónusta GGP slf
Verksýn ehf
Verslunin Fríða frænka
Verslunin Kiss
Vélaleiga S Magnússon ehf
Vélsmiðjan Harka hf
Vélvík ehf
Við og Við sf
Vikinghús ehf
Vínbarinn ehf
Vörubíla- og
vinnuvélaverkstæðið sf
Þaktak ehf
Þróunarfélag Íslands ehf
Ögurvík hf
Ökuskóli Guðbrandar
Bogasonar

Ölstofa Kormáks og
Skjaldar ehf
Seltjarnarnes
Falleg gólf-parketþjónusta
frá 1984, s: 561 4207
Ljósmyndastofa Erlings
Lög og réttur ehf
Matur og lyf ehf
Nesskip hf
Prentsmiðjan Nes ehf

Vogar

Krass ehf
Loftræstihreinsun ehf
Stálafli Orkuíðnaður ehf
Kópavogur
Aalborg Portland Íslandi hf
ALARK arkitektar ehf
Allianz á Íslandi hf
Arnarljós í Sporthúsinu
Á. Guðmundsson ehf
Ásborg slf
BB44 Gisting ehf
Bílaklæðningar hf
Bliki bílamálun /
réttingar ehf

Blikksmiðjan Vík ehf
Borgargarðar ehf -
skruðgarðarþjónusta
Bókun sf endurskoðun
Brostu tannlæknastofa
Brunabótafélag Íslands
Debenhams á Íslandi ehf
Euphrasia slf
Fatahreinsun Kópavogs
G. Sigurður Jóhannesson
Gistihúsið Víkingur ehf
Gunnarshólmi
grasavinafélag ehf
Hafið-fiskverslun ehf
Hamraborg ehf
Harðbakur ehf
Hefilverk ehf
Hegas ehf
Hellur og garðar ehf
Hilmar Bjarnason ehf,
rafverktaki
Iðnaðarlausnir ehf
Ingi hópferðir ehf
Íshúsið ehf
Íslandsspil sf
Íslenskt marfang ehf

Meðferðir MS-fólks á Norðurlöndum

Eftir Lasse Skovgaard – Þýðandi: Heiða Björg

Niðurstöður viðamikillar samnorrænnar rannsóknar sýna að MS-fólk velur margar mismunandi meðferðir. Rannsóknin leiddi einnig í ljós að margt er líkt hjá MS-fólki á Norðurlöndum. MS-fólk á Íslandi velur þó yoga, hugleiðslu og heilun í meira mæli en MS-fólk í hinum löndunum, en minna af lausasölulyfjum og einnig sjaldnar sjúkrapjálfun á hestbaki.

Hvers vegna rannsókn?

Árið 2010 ákváðu Norrænu MS-félögin að gera sameiginlega rannsókn á því hvaða meðferðarúræði fólk með MS á Norðurlöndum notaði. Vitað var að stór hluti notaði hefðbundin MS-lyf en lítið var vitað um hvaða aðrar meðferðir MS-fólk velur. Á þeim grunni var aðferðarfræðin við rannsóknina ákveðin og markmiðið að afla betri vitneskju um notkun og reynslu MS-fólks af öllum tegundum meðferða sem það hefur valið til að takast á við sinn sjúkdóm, hvers vegna það velur einmitt þessa meðferð og einnig hvernig mismunandi meðferðir hafa reynst.

Framkvæmdin

Skipuð var sérstök verkefnisstjórn sem starfað hefur allan tímann sem

Lasse Skovgaard

rannsóknin hefur staðið yfir. Stjórnin samanstendur af einum fulltrúa frá hverju hinna fimm norrænu MS-félaga, einum sérstökum MS-fulltrúa frá Danmörku og taugasérfræðingum frá Svíþjóð, Noregi og Finnlandi. Settur var saman rafrænn spurningalisti sem sendur var á 7000 einstaklinga með MS á Norðurlöndunum, þar með öllum með MS á Íslandi. Svörun var yfir 50% og dreifingin var góð.

Niðurstöður

Á spurningalistanum var spurt um hvaða meðferðir viðkomandi hefði notað fyrir utan hefðbundin MS-lyf síðustu 12 mánuði. Niðurstaðan er að fólk með MS á Norðurlöndum notar mjög margar og mismunandi meðferðir í sínu daglega lífi með þessum langvinna sjúkdómi, bæði hefðbundnar og óhefðbundnar. Margar ólíkar ástæður liggja að baki vali á mismunandi meðferðum, flestir nefna sem aðalástæðu þess

að þeir leituðu óhefðbundinna leiða til að takast á við sjúkdóminn, að þeir vilji styrkja líkama sinn og auka vellíðan.

Niðurstöður á Íslandi

Rannsóknin sýnir að fólk með MS á Íslandi nýtir sér í miklum mæli bæði hefðbundnar og óhefðbundnar meðferðir. Eins og sjá má í töflu 1 eru lyfseðilsskyld lyf, sjúkrapjálfun, fæðubótarefni, náttúrulækningar og nudd algengustu meðferðirnar sem fólk velur en mörg önnur meðferðarform voru nefnd af MS-fólki á Íslandi. Rúmlega helmingur svaraenda sagðist nota hefðbundnar og óhefðbundnar lækningar samtímis og er það eitt og sér nokkuð merkileg niðurstaða.

Alls hafa 58,9% MS-fólks á Íslandi notað einhverja óhefðbundna meðferð á síðustu 12 mánuðum. Vinsælustu meðferðarformin eru fæðubótarefni, náttúrulækningar, yoga, nálastungur, hugleiðsla og heilun. Einnig nefndu margir höfuðbeina- og spjaldhryggsjöfnun og sérstakt mataræði sem meðferðarform.

Hver vegna velur fólk þessar meðferðir?

Eins og sjá má á töflu 2 er algengara að markmið fólks með meðferðum séu frekar almenn en að ná fram einhverjum afmörkuðum árangri. Það eru sem sagt ekki einhverjir ákveðnir verkir eða einkenni sem fólk vill fá bót á heldur vill fólk bæta líðan, styrkja heilsu og líkama. Þónokkuð stór hluti hefur það engu

ISNIC

SAMSUNG

LYFJA
- Lífið heil

að síður að markmiði að minnka þreytu, verki og bæta jafnvægi.

Notum við óhefðbundnar læningar?

Eins og áður er sagt þá hafa tæp 60% af fólki með MS á Íslandi notað einhverja óhefðbundna lækingar meðferð á síðastliðnum 12 mánuðum. Eins og sjá má í töflu 3 er hlutfall kvenna meðal notenda óhefðbundinna lækinga hærra en karla. Fólki sem er yngra en 40 ára er líklegra til að nota óhefðbundnar lækingar en eldra fólki og sama er að segja um þá sem eru með lengri menntun eða hafa haft MS í 2–10 ár.

Norræna rannsóknin

Þegar á heildina er lítið er ekki mikill munur milli Norðurlandanna hvað varðar val MS-fólks á meðferðum. Ísland skilur sig þó frá með afgerandi hætti hvað varðar minni notkun á sjúkrapjálfun með hestum og notkun lausasölulyfja og meiri notkun á meðferðarformum eins og yoga, nálarstungum, hugleiðslu, heilun, höfuðbeina- og spjaldhryggsgjöfnun og iðjupjálfun.

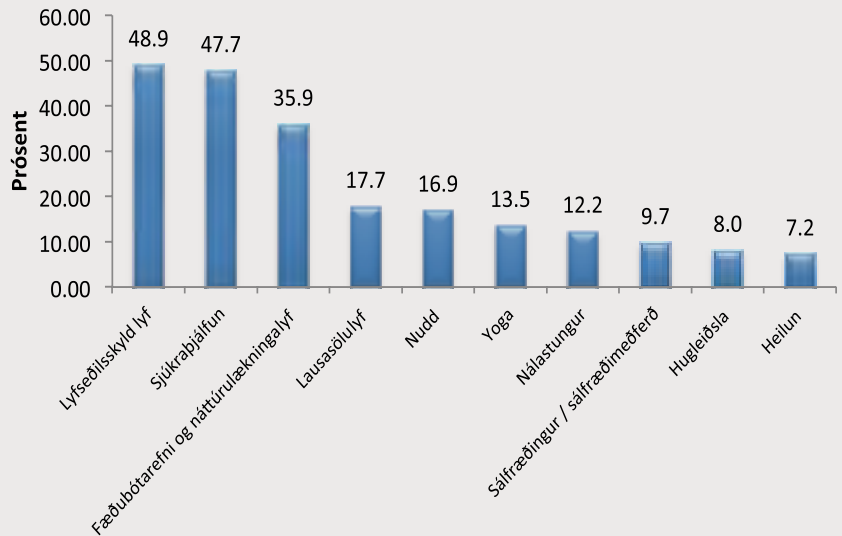
Hvers vegna velur fólk meðferð?

Ekki er að sjá neinn marktækan mun milli Norðurlanda á ástæðum þess að fólk velur meðferðir. Þegar skoðað er hvaða hópar fólks með MS eru líklegastir til að velja óhefðbundnar lækingar þá er ekki að finna neinn mun milli þessara fimm landa.

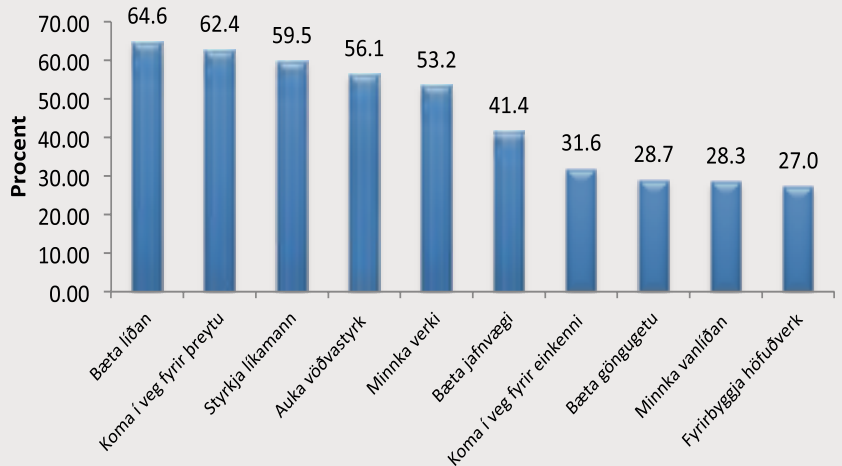
Hlutverkið virkur sjúklingur

Niðurstöður rannsóknarinnar sýna að algengt er að fólk með MS á Norðurlöndum ákveði sína meðferð

Tafla 1. Tíu algengustu meðferðirnar meðal fólks með MS á Íslandi n=236

Tafla 2. Tíu algengustu ástæður þess að fólk með MS á Íslandi velur óhefðbundna meðferðir. n=236

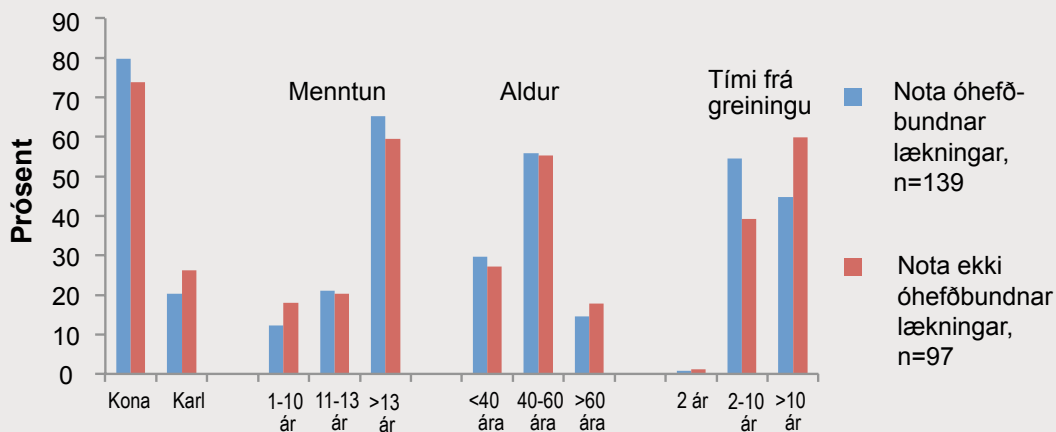
að stórum hluta sjálft. Það blandar saman hefðbundnum og óhefðbundnum lækingum með mismunandi hætti með það að markmiði að styrkja heilsuna og koma í veg fyrir versnun af völdum sjúkdómsins. Þar með má segja að niðurstaðan sé sú að fólk með MS séu virkir þátttakendur í meðferð

sinni og hafi þannig með beinum hætti áhrif á þróun sjúkdóms síns og velji hvernig þeir velja að lifa með sínum króníska sjúkdómi.

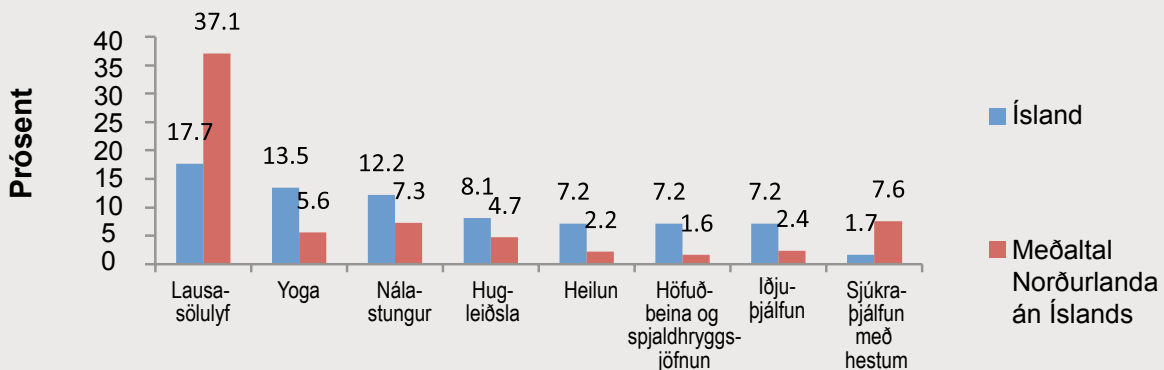
Þessi þróun á sér einnig stað meðal annarra hópa með króníska sjúkdóma. Það má af mörgum ástæðum líta á það jákvæðum augum að sjúklingurinn sjálfur hafi

Tafla 3. Hvaða hópar fólks með MS á Íslandi nota óhefðbundnar lækningar

Tafla 4. Val á meðferðum þar sem Ísland aðskilur sig marktækt frá öðrum Norðurlandþjóðum. n=236 (Ísland) n=3559 (önnur Norðurlönd)

með beinum hætti áhrif á sína meðferð og sé sérfræðingurinn í sínum sjúkdómi. Nýlegar rannsóknir hafa einmitt sýnt að betri árangur náist af meðferðum sem sjúklingurinn velur sjálfur. Það neikvæða við þessa þróun er að lítið er vitað um áhrif þess að blanda saman ólíkum meðferðum, til dæmis hefðbund-

um MS-lyfjum og óhefðbundnum lækningum. Þetta þarf að rannsaka svo fólk með króníska sjúkdóma geti byggt val sitt á meðferðum á gagnreyndri þekkingu.

Í rannsókninni var einnig spurt um hvernig mismunandi meðferðir hafi reynst. Ekki er búið að vinna úr þessum hluta gagnanna en stefnt

er að því að birta þær niðurstöður fyrir lok 2013. ■

Niðurstöður af samnorrænu rannsókninni má finna í meðfylgjandi slóð; Skovgaard L, Nicolajsen PH, Pedersen E, Kant M, Fredrikson S, Verhoef M, and Meyrowitsch DW. *Use of Complementary and Alternative Medicine among People with Multiple Sclerosis in the Nordic Countries*. *Autoimmune Diseases*, vol. 2012, Article ID 841085, 13 pages.

Íslandsbanki

ÍSLENSK VERÐBRÉF

Protefix

- tannlím, púðar og hreinsitöflur

Kynntu þér málið
- fæst í apótekum

Hafðu samband og sjáðu hvað ég get gert fyrir þig
- örugg og persónuleg þjónusta.

AÐAL-TANNSMÍÐASTOFAN

Íris Bryndís Guðnadóttir

kliniskur tannsmíðameistari og tanntæknir

Hátúni 8 • jarðhæð • sími 552 5511 • irisbg@vortex.is

Eftirtaldir aðilar styrktu útgáfu þessa blaðs

Kópavogur

Já kvætt ehf
JS-hús ehf
JSÓ ehf
Kópavogsbær
Landvélar ehf
Litagler, gleriðja
Loft og raftæki ehf
Lyfjaval ehf
Löggiltir endurskoðendur ehf
Lögmannsstofa Guðmundar Þórðarsonar
Menn og mýs hf, hugbúnaðargerð
Norpak ehf.
Ólafssynir ehf
Pottagaldrar-mannrækt í matargerð
Rafbreidd ehf, heimilistækjavíðgerðir
Rafmiðlun hf
Raftækjasalan ehf
Reynir bakari
Ræsting BT ehf
Sálarrannsóknarfélag Íslands
Slökkvitækjapjónustan ehf
Suðurverk hf
Svissinn hjá Steina
Söguferðir ehf

Tannsmíðastofan sf
Teitur hópferðabílar ehf
Tryggingamiðlun Íslands ehf
Ungmennafélagið Breiðablik
Veitingapjónusta Lárusar Loftssonar
Vetrarsól ehf
Vélaleiga Auberts Högnasonar
Vidd ehf, flísaverslun
www.listinn.is
www.weleda.is
Þvegillinn ehf
Örlygur Kristmundsson ehf

Garðabær

G.M. Byggir ehf
Hitakerfi ehf
Hurðaborg ehf
Ísafoldarprentsmiðja ehf
J.J.R. trésmiðir sf
K.C. Málun ehf
Marás ehf
Raftækniþjónusta Trausta ehf
S.S. Gólf ehf
Samey ehf
Samhentir-Kassagerð ehf
Úranus ehf
Val-Ás ehf

Vörukaup ehf, heildverslun
Örvar Sigurðsson
Öryggisgirðingar ehf

Hafnarfjörður

Aðalskoðun hf
Altis ehf
Ás, fasteignasala ehf
Bergplast ehf, plastiðnaður
Bílaverk ehf bílamálun og réttingar
Byggingafélagið Sandfell ehf
DS lausnir ehf
Eiríkur og Einar Valur ehf
Fínþússning ehf
Fjallakofinn útivistarverslun
Flúrlampar ehf
G. Ingason hf
Gaflarar ehf ,rafverktakar
Garðasteinn ehf
H. Jacobsen
Hafnarfjarðarhöfn
Hella ehf, málmsteypa
Héðinn Schindler lyftur hf
Hlaðbær-Colas hf, malbikunarstöð
Hólshús ehf
Hópbílar hf
Húsamálarinn ehf

Af landsbyggðinni

Hópar MS-fólks hittast reglulega víða á landsbyggðinni, eins og þeir fjórir sem við kynnumst hér:

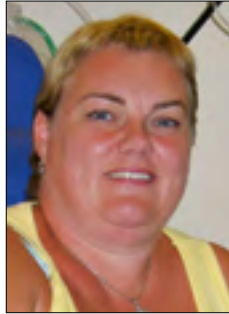
Vestmannaeyjar:

Eldfjallahópurinn

Upphaf þessa hóps var þannig að við fórum að hittast tvær MS-konur, undirrituð og Alla. Það var mjög gaman að spjalla og bera saman MS-sögu mína og hennar. Þó um sama sjúkdóm sé að ræða eru sögurnar afar ólíkar eins og MS-sjúklingar vita.

Þegar Stebbi (Stefán Sigurjónsson), sem er með parkinson, frétti að við værum að hittast kom hann til mín að spjalla og ég hvatti hann til að mæta, þar sem við erum öll með taugasjúkdóm.

Þannig vatt þetta upp á sig og í dag erum við sjö MS-sjúklingar og þrír „parkar“ sem hittumst einu sinni í mánuði yfir vetrartímann. Það gerist sem sagt þriðja þriðjudag hvers mánaðar, klukkan 17:00 á Volcano Café, svo það kom eiginlega af sjálfu sér að kalla okkur Eldfjallahópurinn. Ef þið félagar okkar annars staðar á landinu eigið leið til Eyja á þessum tíma þá eruð þið meira en velkomin að heilsa upp á okkur!

Guðrún
Kristmannsdóttir

Kærar kveðjur frá Eyjum,
Guðrún Kriss

Norðurland vestra:

Fyrsti mánudagur mánaðarins

Fljótlega eftir að ég greindist með MS áttaði ég mig á því að MS-hópurinn hér á svæðinu væri ekki virkur. Þótti mér það mjög leiðinlegt því þörf mín fyrir að tala við einhvern sem skildi þá stöðu sem ég var komin í var mjög mikil. Á vordögum kom ég mér loksins í að húa saman hópnum og voru tveir hittingar. Vegna stutts fyrirvara mættum við tvær

Auðbjörg Ósk
Guðjónsdóttir

á fyrsta fundinn en ákváðum að reyna aftur og á seinni fundinn vorum við sex sem mættum. Þar ákváðum við að hittast fyrsta mánudag í hverjum mánuði frá klukkan

17–19 í Kleifatúni 15, heima hjá Bryndísi Alfreðsdóttur. Fyrsti fundurinn á haustdögum var haldinn 2. september.

Ég tel að hópur sem þessi sé mjög mikilvægur vettvangur til að hittast og deila reynslu okkar með öðrum í svipuðum aðstæðum og við sjálf. Þarna getum við rætt um þróun í lyfjamálum og öðrum úrræðum fyrir okkur á jafningjagrundvelli og miðlað af reynslu okkar af öllu er viðkemur MS.

Með kveðju,
Auðbjörg Ósk Guðjónsdóttir

Suðurnes:

SMS-hópurinn

MS-hópur Suðurnesja kallar sig SMS. Við hittumst fyrsta miðvikudag í mánuði hverjum klukkan 20:00 á tímabilinu september til maí, en tökum okkur sumarfrí í júní, júlí og ágúst.

Hópurinn hefur aðgang að sal í húsi Bjargarinnar, geðræktarmiðstöðvar, að Suðurgötu 17 í Keflavík. Alls eru um 18–20 manns í hópnum og hefur fjöldinn á hverjum fundi hlaupið á bilinu 8–12 manns. Við spjöllum saman um sjúkdóminn, líðan fólks og hagsmunamál vítt og breitt. Hver og einn miðlar af sinni reynslu og við reynum að styðja hvert annað. Fundurinn stendur í um það bil inn og hálfan tíma, en það er þó engin föst regla á því, sumir stoppa stutt og aðrir lengur.

Á hverjum vetri reynum við að fá lækni eða einhvern aðila frá MS-félaginu til að fræða okkur um eitthvað tengt sjúkdóminum. Síðastliðinn vetur var unnið í því að fá einhver námskeið hingað suður og þegar þetta er skrifað eru ágætar horfur á því að jafnvægisnámskeið verði haldið hér fyrir okkur. Við erum líka stundum með spilakvöld eða eitthvað slíkt til þess að brjóta upp hefðbundinn fund og á desemberfundinum erum við alltaf með eitthvað sem tengist jólunum.

Hópurinn er með síðu á Fésbókinni sem heitir Sms.

Bestu kveðjur,
Víðir Sveins Jónsson

Víðir Sveins Jónsson

Vesturland:

MS-hittingur á Akranesi

Við erum nokkrar MS-konur sem búum á Akranesi og höfum fastan dag í hitting á kaffihúsi einu sinni í mánuði. Við byrjuðum á þessu fyrir um það bil tveimur árum og höfum haldið því áfram sem betur fer.

Við höfum verið að prófa okkur áfram með hentugasta staðinn í gegnum tíðina og erum núna á Gamla kaupfélaginu, klukkan 17:00, fyrsta þriðjudag í hverjum mánuði. Á þessum hittingi okkar er spjallað létt um lífið og tilveruna og auðvitað líka um okkar eigin líðan og skipst á skoðun-

Marta Bjarnadóttir

um og ráðum um hvað gæti létt og/eða auðveldað okkur lífið.

Við hittumst auk þess í minni hópum heima hjá hverri annarri, ýmist tvær, þrjár eða fleiri. Við höfum farið út að borða saman ásamt fylgifiskum og var það sérstaklega vel heppnað og skemmtilegt kvöld. Einnig höfum við lagt í púkk og borðað saman ásamt fylgifiskum heima hjá einni úr hópnum og það varð líka frábær kvöldstund. Meiningin er að hittast aftur yfir góðum mat með haustinu eða þegar sumarfríum lýkur því þá er auðveldara að ná öllum saman.

Þetta verður örugglega áfram fastur liður hjá okkur. Enda eru þetta ótrúlega gefandi stundir, ekki síst fyrir þær okkar sem eru hættar að stunda vinnu utan heimilis og lítið orðið innan um fólk dags daglega.

Kveðja, Marta Bjarna

Óskum MS-félaginu til hamingju með 45 ára afmælið

ESKJA

Félag í uppsjávarveiðum og vinnslu á bolfiski

Karl Kristmanns
Umboðs- og heildverslun ehf.

MS Setrið í 27 ár

Eftir Þuríði Rögnu Sigurðardóttur, framkvæmdastjóra

Árið 1986 hóf MS-félagið rekstur á dagvist fyrir einstaklinga með MS, sem sökum sjúkdóms og/eða fötlunar höfðu lítið fyrir stafni. MS-félagið leigði hús af Reykjavíkurborg, opið var tvo daga í viku, starfsmenn voru þrír og skjólstæðingar fimmtán.

Þörfin mikil

Fljótlega kom í ljós aukin þörf fyrir slíka þjónustu og MS-félagið réðst í byggingu húsnæðis fyrir starfsemi félagsins og dagvistarinnar og inn var flutt árið 1995. Síðan hefur í tvígang verið stækkað og byggt við.

Árið 2000 urðu þáttaskil í rekstri MS Setursins. Rekstri Setursins var breytt, það var gert að sjálfseignarstofnun með eigin kennitölu og stjórn, að fullu aðskilið frá rekstri MS-félags Íslands.

Markmið MS Setursins eru að:

- aðstoða einstaklinga við að aðlagast breytingum á aðstæðum sínum, sem fylgja í kjölfar sjúkdóma

Þuríður Ragna Sigurðardóttir

- að tryggja samfellda og samhæfða umönnun og þjálfun
- að efla samvinnu og stuðning við fjölskyldu og aðstoðarhópa hvers einstaklings
- að tryggja hæft og gott starfsfólk í hvetjandi starfsumhverfi.

Núverandi staða

Í dag koma 75 einstaklingar í Setrið á viku, þar af eru 52 með MS-sjúkdóm. Samningur við velferðarráðuneytið miðast við 40 einstaklinga á dag og því höfum við getað þjónað einstaklingum með aðra sjúkdóma eða fatlanir en MS.

MS-fólk hefur allan forgang og fer ekki á biðlista, en hvað aðra varðar er miðað við eldri en 18 ára en yngri en 67 ára og er yfirleitt bið fyrir þessa einstaklinga að komast í MS Setrið.

Við MS Setrið starfar samheldinn hópur starfsmanna sem býr yfir víðtækri þekkingu og reynslu. Af 17 starfsmönnum hafa 11 þeirra starfað lengur en í 10 ár.

Ýmis þjónusta stendur félögum MS Setursins til boða, eins og aðstoð við böðun og að matast, næringarríkar máltíðir, sjúkraþjálfun, iðjuþjálfun og ekki síst góður félagsskapur.

Frá upphafi hafa MS-félagið og Setrið notið velvildar ýmissa góðgerðarsamtaka og velunnara með kaupum á tækjabúnaði sem er ómetanlegt fyrir alla þjálfun og þjónustu skjólstæðinga. ■

Eftirtaldir aðilar styrktu útgáfu þessa blaðs

Hafnarfjörður

Hvalur hf
Jónas Þór Guðmundsson hrl.
Kaffistofan Kænan
Kvikmyndaverstöðin ehf
Lagnameistarinn ehf
Lína Lokkafína,
hárgreiðslustofa
Lögmenn Bæjarhrauni 8
Magnús Páll sf
Pappír hf
PON-Pétur O Nikulásson ehf
Rafal ehf
Rafgeymasalan ehf
Rafgjafinn ehf
Rúnir verktakar ehf
Saltkaup hf
Sónar ehf
Spennubreytar
Tannlæknastofa Harðar V
Sigmarssonar sf
Tæknistál ehf
Umbúðamiðlun ehf
Útvík hf
Verkalýðsfélagið Hlíf
Vélaverkstæði Hjalta
Einars ehf
Víðir og Alda ehf
Parfaping hf

Álftanes

Karína ehf

Reykjanesbær

Ásberg fasteignasala ehf
Dacoda ehf
DMM Lausnir ehf
Grímsnes ehf
Happi hf
Ice Group Ltd
IGS ehf Keflavíkurflugvelli
Klettasteinn ehf
Pulsuvagninn í Keflavík
Reiknistofa fiskmarkaða hf
Reykjanesbær
Rörvirki sf
Sigurður Haraldsson ehf
Skólar ehf
Snyrtistofan Dana ehf
Suðurflug ehf
Trausti Málari ehf
Trésmiðaverkstæði Stefáns og
Ara TSA
Trítón sf
Útfarapjónusta Suðurnesja
Verkfræðistofa Suðurnesja hf
Verslunarmannafélag
Suðurnesja
Vísir, félag skipstjórnarmanna
á Suðurnesjum

Grindavík

Bláa lónið
Jens Valgeir ehf
Marver ehf
Northern Light Inn
Ó S fiskverkun ehf

Sjómannna-og vélstjórafélag

Grindavíkur
Staðarbrúð ehf
Veitingastofan Vör ehf
Vísir hf
Þorbjörn hf
Sandgerði
Fúsi ehf
Skinsfiskur ehf
Vélsmiðja Sandgerðis ehf

Garður

Leikskólinn Gefnarborg

Mosfellsbær

Bílamálinn Örninn ehf
Dalsbú ehf
Fagverk verktakar sf
Guðbjörg ehf
Hestaleigan Laxnesi
Hótel Laxnes
Jarðlausnir ehf
Nonni litli ehf
Sjúkraþjálfun Heilsuefing
Mosfellsbæjar
Veislugarður ehf,
veislupjónusta

Akranes

Akraborg ehf
Bifreiðastöð Þórðar Þ
Þórðarsonar
Bílasala Akraness ehf-Bílás
Fasteignasalan Valfell
Garðar Jónsson,
málarameistari
Grastec ehf
GT Tækni ehf
Höfði hjúkrunar- og
dvalarheimili
Practica, bókhaldspjónusta
Runólfur Hallfreðsson ehf
Stapavík ehf
Straumnes ehf, rafverktakar
Verslunin Bjarg ehf
Verslunin Einar Ólafsson ehf
Vignir G. Jónsson hf

Borgarnes

Blómasetrið
Búvangur ehf
Félagsbrúð Miðhrauni 2 sf
Golfklúbbur Borgarness
Hársnyrtistofa Margrétar
Landnámssetur Íslands
Límtré Vírnet ehf.
PJ byggingar ehf
Ræktunarstöðin Syðra-
Lágafelli ehf
Samtök sveitarfélaga í
Vesturlandskjördæmi
Solo hársnyrtistofa sf
Sæmundur Sigmundsson ehf
Taktorsverk ehf
Vegamót, þjónustumiðstöð
Velverk ehf
Vélaverkstæði Kristjáns ehf

Reykholt Borgarfirði

Sólhvörf ehf

Stykkishólmur

Heimahornið ehf
Sæfell ehf
Þ.B. Borg trésmiðja ehf

Flatey

Ferðapjónusta Flateyjar,
Krákuvör

Grundarfjörður

Hótel Framnes

Ólafsvík

Fiskmarkaður Íslands hf
Fiskverkunin Valafell
Steinunn ehf
Tölvuverk bókhaldspjón-
usta slf

Hellissandur

Sjávariðjan Rífi hf
Virkið ehf

Búðardalur

Kolur ehf, vinnuvélar og
verktakar

Reykholahreppur

Hótel Bjarkarlundur

Ísafjörður

Akstur og löndun ehf
Birkir ehf
Fiskmarkaður Ísafjarðar
Fræðslumiðstöð Vestfjarða
Hamraborg ehf
Harðfiskverkun Finnboga, s:
456 3250
Ísblikk ehf
Sjúkraþjálfun Vestfjarða ehf
Skipsbækur ehf
Tréver sf
Tækniþjónusta Vestfjarða ehf
Útgerðarfélagið Kjölur ehf
Verkalýðsfélag Vestfirðinga
Vestri ehf
Vélsmiðjan Þristur ehf, s: 456
4750

Hnífsdalur

Verkstjórafélag Vestfjarða

Bolungarvík

Fiskmarkaður Bolungarvíkur
og Suðureyrar
Glaður ehf
Magnús Már ehf
Ráðhús ehf
Sérleyfisferðir Bolungarvík -
Ísafjörður
Vélvirkinn sf

Súðavík

Jón Indíafari, veitingastaður

Patreksfjörður

Gróðurhúsið í Moshlíð
Hótel Flókalundur
Nanna ehf
Smur- og dekkþjónustan

Tálknafjörður

Bókhaldsstofan Tálknafirði
Gistiheimilið Bjarmalandi ehf
T.V. Verk ehf

Bíldudalur

Melódiur minninganna
Reynimel

Þingeyri

Skjólsskógar á Vestfjörðum

Staður

SG verkstæði ehf

Hólmavík

Grundarás ehf
Hólmadrangur ehf
Sparisjóður Strandamanna

Árneshreppur

Hótel Djúpvík ehf

Hvammstangi

Húnaþing vestra
Steypastöðin
Hvammstanga ehf
Villi Valli ehf

Blönduós

Ljón norðursins, veitingahús
og Blönduból, gisting
Samstaða, skrifstofa
verkalýðsfélaga
Vilko ehf

Skagaströnd

Kvenfélagið Hekla
Sjávarlíftækni-setrið BioPol ehf
Skagabyggð
Snorraborg ehf.
Trésmiðja Helga
Gunnarssonar ehf
Vélaverkstæði Skagastrandar
Vík ehf

Sauðárkrókur

Fisk - Seafood hf
Héraðsbókasafn Skagfirðinga
Kaupfélag Skagfirðinga
Ljósmyndaþjónustan ehf.
Sjúkraþjálfun Sigurveigar ehf
Skinnastöðin hf

Starfsmannafélag

Skagafjarðar
Steinull hf
Stoð ehf, verkfræðistofa
Trésmiðjan Ýr ehf
Verslunarmannafélag
Skagafjarðar
Vörumiðlun ehf

Varmahlíð

Akrahreppur
Ferðapjónustan Lauftúni
Löngumýrarskóli
Stefánsmyndir ehf

Hofsós

Bifreiðaverkstæðið Pardus ehf
Grafarós ehf

Siglufjörður

Aðalbakarinn ehf
Allinn, sportbar
Fjallabyggð
Gistiheimilið Hvanneyri
Málaraverkstæðið ehf

Eftirtaldir aðilar styrktu útgáfu þessa blaðs

Akureyri

ÁK smíði ehf
Ásbyrgi - Flóra ehf
Baldur Halldórsson ehf
Baugsbót sf, bifreiðaverkstæði
Blikkrás ehf
Brauðgerð Kr. Birgir Snorrason
Brekkuusel-Gistiheimili
Brynja ehf
Daglegt brauð ehf
Efling sjúkrapjálfun ehf
Farfuglaheimilið Stórholti
Félag málmíðnaðarmanna Akureyri
Fjöllumboð ehf
Framtal sf
Grófargil ehf
Hagvís ehf, heildverslun
Halldór Ólafsson, úr og skartgripir
Hárstúdíóið Sunna ehf
HG verktaki ehf
Höldur ehf, bílaleiga
Kjarnafæði hf
Kælsmiðjan Frost ehf
Litla Ísgerðin
Lögmannsstofa Akureyrar ehf
Miðstöð ehf
Rofi ehf
Samherji hf
Samherji Ísland ehf
Sólskógar ehf
Tannlæknastofa Árna Páls Halldórssonar
Trénaust
Vegbúinn ehf-Gripa- og vöruflutningar
Vélaleiga Halldórs G Baldursson ehf
Vélsmiðjan Ásverk ehf

Grenivík

Frosti ehf
Sparisjóður Höfðhverfinga
Vík hf, vélsmiðja

Grímsey

Stekkjarvík ehf
Vélaverkstæði Sigurðar Bjarnasonar ehf

Dalvík

Daltré ehf trésmiðja byggingaverktaki
Ektafiskur ehf
Gistihúsið Skeið-www.thule-tours.is
Vélvirki ehf, verkstæði

Húsavík

Alverk ehf
Bílaleiga Húsavíkur ehf
E G Jónasson rafmagnsverkstæði
Fjallasýn Rúnars Óskarssonar ehf
Gistiheimilið Árból
Heilbrigðisstofnun Þingeyinga

Hóll ehf, vinnuvélar og verktakar
Höfðavélar ehf
Langanes hf
Safnahúsið á Húsavík
Skóbúð Húsavíkur ehf
Tjörneshreppur
Trésmiðjan Rein ehf
Vélaverkstæðið Árteigi Víkurraf ehf
Laugar
Norðurpóll ehf, trésmiðja
Mývatn
Fjalladýrð ehf
Hlið ferðaþjónusta ehf
Vogar, ferðaþjónusta

Kópasker

Vökvaþjónusta Kópaskers ehf

Þórshöfn

B.J. vinnuvélar ehf
Geir ehf
Langanesbyggð
Trésmiðjan Brú ehf

Bakkafjörður

Skeggjastaðakirkja

Vopnafjörður

Ljósaland ehf, verktakafyrirtæki

Egilsstaðir

Bílamálun Egilsstöðum ehf
Bókráð,bókhalð og ráðgjöf ehf
Bólholt ehf
Fljótsdalshérað
Fótatak, fótaaðgerðastofa
Gistiheimilið Eyvindará ehf
Gistihúsið Egilsstöðum
Glussi ehf, viðgerðir
Klausturkaffi ehf
Kúpp ehf
Skógar ehf
Skógrækt ríkisins
Skrifstofuþjónusta Austurlands ehf
Verkfræðistofa Austurlands ehf
Ökuskóli Austurlands sf

Seyðisfjörður

Gullberg hf, útgerð

Borgarfjörður eystri

Álfacafé

Reyðarfjörður

AFL - Starfsgreinafélag
Krana- og gröfuleiga Borgþórs ehf
Skiltaval ehf
Tærgesen, veitinga- og gistihús
V.V. vélar sf

Eskifjörður

Egersund Ísland ehf
Ferðaþjónustan Mjóeyri
Fjarðarþrif ehf

R.H. gröfur ehf

Neskaupstaður

G.Skúlaason vélaverkstæði ehf
Síldarvinnslan hf, útgerð
Tannlæknastofan

Fáskrúðsfjörður

Loðnuvinnslan hf
Vöggur ehf

Stöðvarfjörður

Ástrós ehf

Breiðdalsvík

Dýralæknirinn á Breiðdalsvík

Höfn í Hornafirði

Ferðaþjónustan Brunnavöllum
Funi ehf, sorphreinsun
Hornabrauð ehf
Skinney-Þinganes hf
Sveitafélagið Hornafjörður
Öryggi og gæsla ehf

Selfoss

Bifreiðaverkstæðið Klettur ehf
Bisk-verk ehf
Bókaútgáfan Björk
Búhnykkur sf
Búnaðarfélag Villingaholtshrepps
Eldhúsið
Fasteignasalan Árborgir ehf
Fossvélar ehf
Garðyrkjustöðin Sunna
Garðyrkjustöðin Syðri Reykjum 4 ehf
Gesthús Selfossi, gistihús og tjaldsvæði
Góllist ehf
Gufuhlíð ehf
Hjá Maddý ehf
Hvítahúsið, skemmtistaður
Jeppasmíðjan ehf
Kaffi krús
Kvenfélag Grímsneshrepps
Nesey ehf
Rafvélaþjónusta Selfoss ehf
Reykhusið Útey

Ræktunarsamband Flóa og Skeiða

Sjúkraþjálfun Selfoss ehf

Sýslumaðurinn á Selfossi

Veitingastaðurinn Menam

Vélaverkstæði Þóris ehf

Þorsteinn Pálsson, tannlæknir

Skeiða

Sjúkraþjálfun Selfoss ehf

Sýslumaðurinn á Selfossi

Veitingastaðurinn Menam

Vélaverkstæði Þóris ehf

Þorsteinn Pálsson, tannlæknir

Skeiða

Sjúkraþjálfun Selfoss ehf

Sýslumaðurinn á Selfossi

Veitingastaðurinn Menam

Vélaverkstæði Þóris ehf

Þorsteinn Pálsson, tannlæknir

Skeiða

Sjúkraþjálfun Selfoss ehf

Sýslumaðurinn á Selfossi

Veitingastaðurinn Menam

Vélaverkstæði Þóris ehf

Þorsteinn Pálsson, tannlæknir

Skeiða

Sjúkraþjálfun Selfoss ehf

Sýslumaðurinn á Selfossi

Veitingastaðurinn Menam

Vélaverkstæði Þóris ehf

Þorsteinn Pálsson, tannlæknir

Fiskmark ehf
Frostfiskur ehf
Járnkarlinn ehf
Sveitarfélagið Ölfus
Trésmiðja Heimis ehf

Ölfus

Durinn ehf
Eldhestar ehf
Ölfusgluggar ehf

Stokkseyri

Veitingastaðurinn við Fjöruborðið

Laugarvatn

Ásvélar ehf

Flúðir

Fögrusteinar ehf
Garðyrkjustöðin Melum
Hrunamannahreppur

Hella

Ásahreppur
Fannberg ehf
Hellir-inn,ferðamannagisting
Hestvit ehf
Íslenskar hestaferðir ehf
Kvenfélag Oddakirkju
Kvenfélagið Sigurvon
Lundur, dvalarheimili aldraðra
Vörufell ehf
Þvottahúsið Rauðalæk ehf

Hvolsvöllur

Anna og Árni á Akri
Byggðasafnið í Skógum
Helliðshólar ehf
Héraðsbókasafn Rangæinga
Nínukot ehf-Vinna um víða veröld

Vík

Hrafnatindur ehf

Kirkjubæjarklaustur

Fosshestar ehf
Hótel Geirland, s: 897 7618, geirland.is
Icelandair Hótel Klaustur

Vestmannaeyjar

Bifreiðaverkstæði Muggs
Bílaverkstæði Sigurjóns
Bragginn sf, bílaverkstæði
Café María
Eyjaprent hf
Frár ehf
Hótel Vestmannaeyjar ehf
Ísfélag Vestmannaeyja hf
J.R. verktakar efn
Lífeyrissjóður Vestmannaeyja
Miðstöðin ehf
Net ehf
Ós ehf
Pétursey ehf
Physio ehf
Skýlið
Volare ehf
Vöruval ehf
Þekkingarsetur Vestmannaeyja

Dagurinn er bara allt annar

Ota haframjölið er framleitt úr 100% sérvöldum höfrum sem eru flokkaðir, valsaðir og síðan ristaðir til að auka enn á bragðgæðin. Hafragrautur úr Ota Solgryn

er einfaldur og hollur morgunverður með háu hlutfalli af fjölsykrum, trefjaríkur og mettandi og dugar þér langt inn í daginn.

 SOLGRYN